

ЗМІСТ

Засідання двадцять восьме, ранкове (Четвер, 11 квітня 2019 року)

Заява фракції «Опозиційний блок» і групи «Партія «Відродження»	...3
Розгляд проекту Закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної»	...5
Заява фракцій «Батьківщина» і «Об'єднання «Самопоміч»	...90

[Результати поіменної реєстрації](#)

[Результати поіменного голосування](#)

ЗАСІДАННЯ ДВАДЦЯТЬ ВОСЬМЕ

*Сесійний зал Верховної Ради України
11 квітня 2019 року, 10 година*

Веде засідання Голова Верховної Ради України
ПАРУБІЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Доброго ранку! Прошу всіх заходити до залу, підготуватися до реєстрації.

Прошу зайняти робочі місця і взяти участь у реєстрації. Будь ласка.

У залі зареєструвалися 319 народних депутатів. Ранкове засідання Верховної Ради України оголошую відкритим.

Колеги, сьогодні день народження народних депутатів Сергія Івановича Березенка та Андрія Олександровича Вадатурського. Вітаємо з днем народження! *(Оплески)*.

Хочу зробити кілька повідомлень. Найперше, шановні колеги, у ПАРЄ незважаючи на шалений тиск Росії режим санкцій проти країни-агресора продовжено і запроваджено ще один додатковий механізм для найбільш жорстких санкцій. Попри багаторазові спроби Росії не вдалося повернути свою делегацію до ПАРЄ. Вкотре російська міжнародна спецоперація провалилася, і я вітаю нашу делегацію в ПАРЄ з перемогою над російським агресором у дипломатичному двобої. Вітаємо всіх депутатів, які відстоюють інтереси України за кордоном.

Учора в столиці Катару місті Доха на 140-й Асамблеї Міжпарламентського союзу вперше було прийнято резолюцію за авторством українських депутатів. Цей документ прямо стосується протидії російській агресії проти України, адже резолюція спрямована на боротьбу з військовим найманством і проти приватних військових компаній, які країна-терорист Російська Федерація використовує у війні з Україною.

Це дуже важлива дипломатична перемога. Привітаймо також членів нашої делегації в Міжпарламентському союзі.

Колеги, згідно із законом я маю зробити сьогодні повідомлення. Відповідно до статті 147 Регламенту Верховної Ради України повідомляю про отримання Верховною Радою України Висновку Конституційного Суду України щодо відповідності проекту Закону «Про внесення змін до статті 133 Конституції України щодо перейменування Дніпропетровської області» (№ 9310-1) вимогам статей 157 і 158 Конституції України. Цей висновок вам було вручено біля столів реєстрації.

Прошу Комітет з питань правової політики та правосуддя розглянути висновок Конституційного Суду та підготувати це питання для розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України.

Для довідки хочу повідомити, що відповідно до частини одинадцятої статті 147 Регламенту Верховної Ради України розгляд питання про попереднє схвалення законопроекту включається до порядку денного пленарного засідання Верховної Ради України не раніше ніж через сім днів після надання народним депутатам відповідного висновку головного комітету.

Хочу також повідомити, що до мене надійшла заява від фракції «Опозиційний блок» і групи «Партія «Відродження» про перерву, але вони готові замінити перерву виступом з трибуни.

Слово надається народному депутату Долженкову. Будь ласка.

ДОЛЖЕНКОВ О.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційний блок»). Шановні громадяни України, шановні колеги! 11 квітня – пам'ятна дата в історії всієї світової спільноти. Сьогодні міжнародний день визволення в'язнів нацистських концтаборів. Саме в цей день 74 роки тому, 11 квітня 1945 року, було визволено в'язнів Бухенвальда – одного з найбільших і найжорстокіших місць, створених коли-небудь в історії людства за весь час функціонування Третього Рейху для реалізації ідей націонал-соціалізму. Дахау, Заксенгаузен, Маутгаузен, Освенцім (Аушвіц), Майданек, Сирецький табір – ось далеко неповний перелік з 11 тисяч таборів, гетто та тюрем, які були створені націонал-соціалістичною ідеологією задля зачищення від

представників інших національностей, щоб забезпечити собі життєвий простір, щоб довести іншим, що вони не мають права на існування.

У цих таборах смерті було закатовано більше 11 мільйонів людей, 2 мільйони з яких діти. Це представники інших національностей, яким просто не пощастило народитися в іншій країні. Серед цих жертв нацистського режиму, звичайно, були і представники українського народу. Ми є нащадками мільйонів українців, на долю яких випала важка доля. Під час Великої Вітчизняної війни, на жаль, деякі загинули, а деякі вижили, але вони довели, що не є другосортними людьми.

Це має слугувати нам усім уроком, тому що ми не повинні толерувати будь-яким національним ідеям, будь-яким ознакам неонацистських, неофашистських ідеологій.

«Опозиційний блок» висловлює неповагу, виступає за недопустимість будь-яких виявів ідей фашизму та неонацизму. Ми не згодні з тим, що намагаються переписати нашу історію. Ми проти приниження значення і ролі ветеранів Червоної армії, які фактично знищували нацистів, звільняли нашу землю, в'язнів концтаборів.

У цей день Україна зі всією міжнародною спільнотою низько вклоняється тим, які дожили до моменту звільнення з концтаборів, які витримали нелюдське поводження. Ми також разом зі світовою спільнотою вшановуємо пам'ять тих, які не дожили до сьогодні, які...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, додайте 30 секунд.

ДОЛЖЕНКОВ О.В. ...які стали жертвами нацистського режиму, яких було закатовано, знищено цією ідеологією, яка взагалі не мала права на існування.

Тому «Опозиційний блок», я як громадянин України, закликаємо всіх небайдужих вшанувати хвилиною мовчання загиблих в'язнів концтаборів, які не дочекалися звільнення і стали жертвами фашистського режиму, неонацистської ідеології.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу вшанувати хвилиною мовчання.

(Хвилина мовчання).

Дякую.

Колеги, ми продовжуємо розгляд проекту Закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної» ([№ 5670-д](#)). Запрошую на трибуну голову Комітету з питань культури і духовності Княжицького Миколу Леонідовича.

Голова комітету просить слова перед початком розгляду поправок. Хочу нагадати, що ми зупинилися на поправці 1676 пана Валерія Писаренка.

Будь ласка, пане Миколо, 2 хвилини.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л., голова Комітету Верховної Ради України з питань культури і духовності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Народний фронт»). Дякую. Солідаризуюся з виступом колеги Долженкова. Справді, ми пам'ятаємо про ті жахливі часи і пам'ятаємо, між іншим, що основними жертвами нацистських концтаборів були євреї в часи Голокосту. Лише побудова сильної, міцної, національної держави Ізраїль зупинила знищення євреїв. Так і сьогодні ми маємо побудувати сильну, національну Україну для того, щоб ніколи українці не знищувалися так, як вони знищувалися в минулому столітті на цих землях, які не випадково історик Тімоті Снайдер назвав кривавими землями, де у ХХ столітті загинуло найбільше людей. Саме для цього ми приймаємо такий закон. Буду вам вдячний за підтримку і за роботу.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Запрошую до слова автора поправки 1676 народного депутата Писаренка. Увімкніть, будь ласка, мікрофон.

ПИСАРЕНКО В.В., член Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя (одномандатний виборчий округ № 168, Харківська область, самовисуванець). Дякую, Андрію Володимировичу. Шановні колеги, ми продовжуємо розгляд законопроекту. Хочу нагадати, що суть поправок, які я подавав, полягає в ідеологічному несприйнятті того, що встановлено норми щодо застосування української мови не лише в державному секторі (хочу на цьому поставити наголос), а в усіх сферах життєдіяльності, у тому числі в кафе, ресторанах і повсякденно. За порушення закону передбачається накладати адміністративні стягнення.

У моїх поправках пропонується скасувати норми щодо будь-якого переслідування людей. До цього, нагадаю, були кримінальні переслідування, зараз залишилися лише адміністративні стягнення. Ми повинні цьому запобігти, щоб люди хотіли розмовляти українською мовою і не хвилювалися, що завтра прийде якийсь уповноважений і скаже їм, що вони не тією мовою щось не те сказали. Прошу підтримати.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, пане Миколо.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую, колего Писаренко. Пропоную підпункт 2.1 пункту 2 розділу VIII «Перехідні положення» виключити, оскільки за висновком комітету, закон має визначати не лише правила щодо застосування мови, а й підстави для відповідальності за їх недотримання. Ця норма не була підтримана членами комітету.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ставлю на голосування поправку 1676 народного депутата Писаренка. Комітет її відхилив. Хто підтримує, прошу голосувати.

«За» – 22.

Рішення не прийнято.

Поправка 1677. Народний депутат Папієв. Будь ласка.

ПАПІЄВ М.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань Регламенту та організації роботи Верховної Ради України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційний блок»). Дякую. Шановні народні депутати України! Шановні громадяни України, які дивляться перебіг подій у Верховній Раді України під час розгляду в другому читанні законопроектів щодо підтримки української мови! Шановні наші громадяни, не обманюйтеся назвою цього законопроекту. Це буде не закон про розвиток української мови, а закон про заборону російської мови і мов національних меншин. Це буде абсолютно каральний закон, який не має права на існування, який не відповідає європейським стандартам, який не відповідає Конституції України.

Користуючись нагодою, що є Голова Верховної Ради України під час розгляду, я звертаюся для стенограми до Голови Верховної Ради України. «Опозиційний блок» вимагає, щоб перед підписанням такого закону його було направлено до Венеціанської комісії – Європейської комісії за демократію через право, щоб вона дала висновки щодо нього (висновки, я заздалегідь знаю, будуть абсолютно негативні, бо це буде антинародний закон), і лише після того ви маєте право його підписувати.

Прошу поставити для підтвердження.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Хочу повідомити, що після прийняття закону (а в мене немає жодного сумніву, що ми його приймемо) Голова Верховної Ради України має підписати закон у визначений законом термін, більше якого я не можу використовувати. Я впевнений, що в цей термін закон буде підписано і Головою Верховної Ради України, і Президентом, і він набере чинності.

Микола Княжицький. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Ну, це, справді, буде не закон про розвиток української мови, а Закон «Про забезпечення функціонування української мови як державної». Він жодним чином не обмежуватиме права людей, які користуються іншими мовами. Мені дуже прикро, що в цьому залі постійно лунають заклики до розпалювання міжнаціональної ворожнечі чи ворожнечі на мовному ґрунті. Ми категорично проти цього і поважаємо людей, які говорять всіма мовами, які проживають в Україні, але наполягаємо на забезпеченні функціонування української мови як державної, як цього вимагає Конституція України.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ставлю на голосування поправку 1677. Хто за те, щоб врахувати її повністю, прошу голосувати.

«За» – 10.

Поправка 1678. Бойко. Будь ласка. Увімкніть мікрофон.

БОЙКО О.П., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Народний фронт»). Шановні колеги! Поправка 1678 пов'язана з поправкою 1677 і тотожна до поправок 1690 і 1682, їх враховано в редакції комітету і, я так розумію, саме в частині санкцій: «тягне за собою накладення штрафу в розмірі від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».

У мене запитання до Миколи Леонідовича. Чому саме така градація – від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів і в якому разі буде санкція, наприклад, сто, а в якому – сто п'ятдесят або двісті?

Але я не наполягаю на тому, щоб ставити на голосування.

Дякую.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Шановна колего, ми довго обговорювали дану систему з науковцями, які спеціалізуються на цій темі, і вони пропонували саме таку вилку.

Поправку було враховано в останніх двох абзацах оновленої статті 188⁵²: «Повторне протягом року вчинення порушення ... тягне за собою накладення штрафу в розмірі від п'ятисот до семисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян». Це приблизно становить 8 тисяч 500 гривень – 11 тисяч 900 гривень.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ставлю на голосування поправку 1678. Хто за те, щоб врахували в цілому, бо її враховано частково, прошу голосувати.

«За» – 7.

Рішення не прийнято.

Поправка 1679. Не наполягає.

Поправка 1680. Не наполягає.

Поправка 1681. Не наполягає.

Поправка 1682. Папієв. Ви між собою домовтеся, пане Писаренко і пане Папієв. По одній поправці, добре?

Зараз слово має Папієв Михайло. Будь ласка.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановні народні депутати України, шановні громадяни України! Я ще раз привертаю вашу увагу до сутності цього законопроекту. Це буде заборонний закон, не закон про використання української мови як державної, а закон про заборону російської, румунської, угорської, болгарської, кримськотатарської, інших мов національних меншин України.

Я ще раз звертаюся до президії: майте честь і гідність, спрямуйте цей закон до Венеціанської комісії, щоб вона надала свій незаангажований, абсолютно незалежний висновок, щоб люди побачили, хто є хто в цій країні.

Стосовно цієї поправки. Ви ж поясніть громадянам України каральну функцію такого закону. Я читаю, що порушення закону тягне за собою накладення штрафу в розмірі від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а ви кажете, що це буде такий лагідний, спокійний, абсолютно демократичний закон. Це буде каральний закон, майте совість і честь!

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **ГЕРАЩЕНКО І.В.**

ГОЛОВУЮЧА. Коментар голови комітету. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Це буде демократичний закон, за яким встановлюватиметься відповідальність, а не покарання за його порушення. У поправці колеги Констанкевич пропонується накладення штрафу в розмірі від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів громадян і йдеться про виокремлення порушень у сфері торгівлі і побутового обслуговування. Дане питання включене до частини сьомої статті 188⁵² Кодексу про адміністративні правопорушення. Особливості застосування санкцій у цій частині додатково регулюються статтею 57 у тілі законопроекту. Штраф накладатиметься лише за повторне порушення вимог закону, тобто якщо людина систематично намагається порушити закон. У противному разі жодної відповідальності не буде. Тому цю поправку було підтримано лише частково, передбачено накладення штрафу від двохсот до трьохсот неоподатковуваних мінімумів, а це від 3 тисяч 400 гривень до 5 тисяч

100 гривень, якщо юридичні особи систематично, постійно, наполегливо порушуватимуть закон.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Ставлю на голосування поправку 1682 у повному обсязі. Прошу визначатися.

«За» – 6.

Наступна поправка 1683. Слово надається пані Бойко. Будь ласка.

БОЙКО О.П. Шановні колеги, поправка 1683 пов'язана з поправкою 1682, яку враховано в редакції комітету, але не повністю.

У чому суть поправки? Наша колега Констанкевич у своїй поправці і Рибчинський у попередній поправці 1677 пропонують санкції за порушення правил торгівлі, виконання робіт та надання послуг працівниками торгівлі, громадського харчування та сфери послуг. Саме цю позицію не враховано комітетом.

Тому пропоную поставити на голосування поправку 1683 для врахування в повному обсязі.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.

Слово надається голові комітету. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Я ще раз хочу наголосити на тому, що попри те, що було внесено багато поправок, комітет вирішив, що штрафи не можуть накладатися на звичайних працівників, а лише на посадових осіб, якщо ті юридичні особи, якими вони керують, постійно порушуватимуть норми такого закону.

Поправкою передбачається накладення штрафу лише за повторне порушення вимог щодо застосування мови у сфері торгівлі та побутового обслуговування.

Дане питання врегульовано в останніх двох абзацах нової статті 188⁵², якою передбачено штраф у розмірі від п'ятисот до семи сот неоподатковуваних мінімумів, що становить 8 тисяч 500 гривень – 11 тисяч 900 гривень.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.

На вимогу пані Бойко я ставлю поправку 1683 на голосування для врахування в повному обсязі. Прошу визначатися.

«За» – 12.

Наступна поправка 1688. Будь ласка, увімкніть мікрофон народного депутата Валерія Писаренка.

ПИСАРЕНКО В.В. Я хотів би закінчити з попередньою поправкою, де йшлося про порушення закону працівниками закладів громадського харчування, у тому числі про відмову в обслуговуванні споживачів українською мовою. Хочу ще раз наголосити, що передбачаються штрафи від 3 до 5 тисяч гривень. Якщо це буде не каральний закон, тоді який закон каральний, якщо людині потрібно виплачувати штраф за те, що вона не говорить українською мовою під час обслуговування клієнтів у барах та ресторанах?

Те саме фактично пропонується встановити і в діловій сфері, у процесі виборів, референдумів, на телебаченні і в книговидаванні, в електронних інформаційних системах. Тобто ви зобов'язуєте застосувати українську мову в усіх сферах життя, ще й пропонуєте встановити штрафи за невикористання її. Ну, дайте людям подихати і, можливо, подумайте, як популяризувати українську мову, а не яким чином накладати штрафи.

Прошу поставити для підтвердження.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Роз'яснення голови комітету. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Я ще раз хочу наголосити, що не треба перекручувати норми законопроекту. Людям, які відмовляються обслуговувати українців українською мовою, якщо українці на цьому наполягають, нічого не загрожує взагалі. Але якщо це відбувається систематично, протягом року багато разів, то на керівників таких установ, справді, можуть бути накладені штрафи.

Хочу наголосити, що якщо людина заходить до кафе чи ресторану, звертається російською, угорською, будь-якими іншими мовами, то вона має на це абсолютно повне право, а працівник повинен відповідати тією самою мовою, якою до нього звертаються. Але якщо

звертаються українською і просять відповісти українською, треба вміти коротко сказати скільки щось коштує українською мовою. Якщо це станеться декілька разів, людина не зможе відповісти – нічого не буде. Якщо це буде відбуватися систематично, протягом року, то, справді, на цю установу може бути накладено штраф.

Поправку 1688 колеги Заліщук враховано в редакції комітету. В якості базової для узгодження, внесеної на друге читання редакції, була стаття 188⁵² Кодексу про адміністративні правопорушення. Комітет врахував необхідність більш оптимального групування складів адмінпорушень у даній статті, розміри санкцій за відповідні правопорушення, але...

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, завершуйте, 30 секунд.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Комітет не погодився з тим, щоб встановлювати адмінвідповідальність за порушення у сфері телерадіомовлення, оскільки, як зазначалося вище, увесь цей блок регулюється лише Національною радою. Тому відповідальності за порушення у сфері телерадіомовлення в цій статті немає. Комітет не погодився обмежувати суб'єктивний склад правопорушення лише умислом, оскільки це суперечить статті 9 Кодексу про адміністративні правопорушення.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Ставлю на голосування поправку 1688 у повному обсязі. Прошу визначатися.

«За» – 9.

Наступна поправка 1689 народних депутатів Німченка і Шуфрича. Слово надається пану Німченку. Будь ласка.

НІМЧЕНКО В.І., член Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційний блок»). Доброго ранку, шановні колеги! Перше. Хочу звернутися до авторів законопроекту. Почитайте рішення Конституційного Суду стосовно закону про бюджет, де чітко говориться, що не допускається вносити зміни через закон про бюджет до інших законів. Тому ми повинні виходити з аналогії. Ви подивіться, що робиться! Таким законом, по

суті, ми міняємо матеріальну частину інших законів – не одного, не двох і не трьох. Хто дав таке право?

Друге. Порушуючи питання про виключення цієї норми, ми маємо на увазі, що запровадження штрафних санкцій за незастосування української мови, за використання материнської мови – російської, гагаузької, румунської...

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, додайте 30 секунд, щоб завершити.

НІМЧЕНКО В.І. Я хотів би, щоб виходили саме з цих постулатів.

Ми просимо виключити цю норму і врахувати, що недопустимо вносити зміни до законів через такий закон. Ми вводимо схоластику в законодавчу систему України. Це до добра не приведе і тим більше до застосування норм.

Просимо врахувати нашу позицію.

ГОЛОВУЮЧА. Зрозуміло.

Позиція голови комітету, чому було відхилено цю поправку. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановний колего, цією поправкою не передбачено внесення жодних змін до бюджету. Ми раніше розглядали поправку, якою пропонувалося, що Кабінет Міністрів зобов'язаний підготувати зміни до закону про бюджет. Цю поправку вчора не було підтримано, і зараз у тексті законопроекту взагалі немає жодних згадок про це. Тому ваша інформація не відповідає дійсності.

А поправку відхилено, оскільки за висновком комітету виконання вимог закону щодо державного статусу мови має забезпечуватися заходами відповідальності.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Прошу визначатися щодо поправки 1689. Нагадую, колеги, що комітет її відхилив.

«За» – 15.

Поправку відхилено.

Наступна поправка 1691. Слово надається народному депутату Папієву. Будь ласка, пане Папієв.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановні народні депутати України! Шановні громадяни України! Знову-таки для того, щоб достукатися до президії, до доповідачів та ініціаторів цього законопроекту, я звертаюся до громадян України.

Шановні громадяни України, ми гарантуємо вам, що кожен виборець знатиме прізвище свого мажоритарного депутата, який проголошує за цей законопроект. Основну оцінку депутатам після голосування за цей антинародний, антиконституційний законопроект будуть давати виборці України. Я звертаюся до вас: з якими очима ви поїдете і чи будете ви ховати свої очі, залежить від вас. Я звертаюся до сумління кожного народного депутата, до того, що ви мудрі люди, бо вам довіру вже висловив народ і ви є представниками українського народу, але прошу вас не голосувати за цей законопроект, щоб вам не було соромно перед власними виборцями.

Я прошу поставити цю поправку для підтвердження.

ГОЛОВУЮЧА. Коментар голови комітету. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Думаю, що саме ті, які не голосуватимуть за цей законопроект, коли ми його узгодимо, не матимуть ніяких виборців, тому що люди хочуть жити в нормальній, демократичній країні в майбутньому.

А цю поправку не можна приймати в такій редакції, оскільки, поперше, через зміну структури законопроекту змінилася нумерація статей і пунктів, а по-друге, порушення правил торгівлі, надання побутових послуг, як передбачається цією поправкою, не може бути предметом регулювання закону про державну мову. Ми цю поправку відхилили, тому що такий закон не втручатиметься в приватне життя громадян.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Шановні колеги, прошу визначитися щодо поправки, яку ми зараз обговорюємо, і в тій редакції, про яку говорить пан Княжицький, поставити її на голосування. Будь ласка.

«За» – 6.

Наступна поправка 1691. Слово надається пані Бойко. Будь ласка.

БОЙКО О.П. Шановні колеги, поправки з 1690 по 1693 ідентичні до пропозицій Констанкевич і Рибчинського, про які я говорила раніше. У них пропонується запровадити санкції за порушення правил торгівлі, виконання робіт та надання послуг працівниками торгівлі, громадського харчування у сфері послуг громадянам, які займаються підприємницькою діяльністю. Я просто хочу до дискусії наголосити на тому, що ми говоримо про українську мову як державну, і, звичайно, адміністративні послуги мають надаватися українською мовою. Але як громадянка України я хотіла б усе-таки і побутові послуги отримувати також українською мовою – державною мовою. Саме тому я наполягаю на тому, щоб цю поправку було поставлено на голосування.

ГОЛОВУЮЧА. Коментар голови комітету. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановна колего, якраз усі ті поправки, які ви перерахували, було відхилено комітетом, тому що в них мова йде не про правила застосування мови, а про правила порушень торгівлі. А мовний закон не може регулювати правила порушень торгівлі. Тож і Верховна Рада, і ми як члени комітету вважаємо, що ми не можемо в такому законі втручатися в порушення правил торгівлі, тому цілу низку цих поправок відхилили.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Я прошу голосувати в тій редакції, яку зараз озвучив пан Княжицький. Будь ласка.

«За» – 6.

Рухаємося далі. Наступна поправка 1692. Народний депутат Папієв. Прошу.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановні народні депутати України, шановні громадяни України! Ще раз привертаю увагу народних депутатів-мажоритарників, які є представниками українського народу,

в чийх округах проживають багато національностей і люди розмовляють регіональними мовами. Шановні колеги, будь ласка, будьте відповідальними перед своїми виборцями, бо до кожного з них ми донесемо інформацію, як ви голосували за цей антинародний законопроект щодо заборони російської мови, мов національних меншин.

Стосовно цієї поправки. Я прошу поставити її для підтвердження. Хочу також ще раз привернути вашу увагу, що це хибна практика, щодо якої вже є рішення Конституційного Суду, коли ви перехідними положеннями одного закону врегульовуєте норми інших законів України і навіть законодавчих актів, які за статусом вищі, – кодексів України. Це хибна практика, і вона не має права на існування...

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, додайте 30 секунд, щоб завершити.

ПАПІЄВ М.М. Такий закон у разі його прийняття все одно буде предметом конституційного подання народних депутатів України, буде предметом обговорення Венеціанської комісії. Я думаю, що до новообраного Президента України ми також звернемося з тим, щоб він не підписував такого антинародного закону.

Я звертаю увагу всіх: дотримуйтеся Регламенту, будь ласка.
Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Коментар голови комітету. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Як ми вже говорили, це ціла низка поправок, які комітет не міг врахувати в редакції авторів через те, що вони пропонують регулювати ті норми, які регулюються іншими законами.

Щодо виступу колеги Папієва. Немає жодного рішення Конституційного Суду України, яким забороняється вносити зміни до інших законів для узгодження з цим законом. Це практика, і в нас є багато законів, у перехідних положеннях яких вносяться зміни до інших законів.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Я прошу визначатися щодо цієї поправки в тій редакції, яку щойно озвучив голова комітету.

«За» – 13.

Поправка залишається у варіанті комітету.

Поправка 1693. Слово надається пані Бойко. Будь ласка.

БОЙКО О.П. Шановні колеги, у поправці 1693 так само йдеться про санкції в разі повторного вчинення того чи іншого порушення.

Скажіть, будь ласка, Миколо Леонідовичу, чим обґрунтовані такі великі санкції – від чотирьохсот до шестисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян?

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Коментар голови комітету. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Як я вже говорив, санкції узгоджувалися з експертами, з науковцями, з якими ми радилися. Тут говориться лише про повторні порушення, про систематичні порушення, а не про перші порушення в цій сфері.

А сама ця поправка 1693 ідентична... Тобто на першому етапі санкції немає, потім санкція менша, а вже за третє порушення санкція збільшується. У цьому полягає суть.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.

Рухаємося далі.

Наступна поправка 1693. Слово надається пані Бойко. Будь ласка.

БОЙКО О.П. Ми щойно говорили, що в поправці 1693 йдеться про повторні санкції. Поправка 1694 – це відхилена поправка пана Денисенка. Звичайно, я підтримую її, але знову прошу Миколу Леонідовича пояснити щодо штрафних санкцій від двохсот до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Тобто в мене таке запитання. Я розумію, що це перше порушення, але в якому випадку буде двісті неоподатковуваних мінімумів, в якому – двісті п'ятдесят і в якому – чотириста? Нам треба розуміти цю градацію в межах цієї норми щодо першого порушення.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, надайте роз'яснення.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Щодо вашого запитання. Це залежить від обтяжуючих або пом'якшувальних обставин, це звичайна практика: чи це робиться постійно навмисно, чи це випадкова помилка, але це не звільняє від відповідальності за законом. Загалом увесь Кодекс про адміністративні правопорушення таким чином побудований.

Що стосується поправки 1694. Комітет її відхилив, оскільки в ній ідеться не про регулювання застосування мови, а про надання інформації. Питання надання інформації регулюється Законом України «Про захист прав споживачів», яким визначено особливості регулювання даного питання.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.

Наступна поправка 1696 народного депутата Гуляєва. Будь ласка, пане Гуляєв.

ГУЛЯЄВ В.О., член Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування (одномандатний виборчий округ № 140, Одеська область, самовисуванець). Група «Відродження». Складається таке враження, що мовний законопроект, який ми розглядаємо, не про мову, а лише про штрафи. Хтось собі придумав, що якщо людина заплатить штраф, то відразу почне розмовляти українською мовою. Люди і сьогодні ще не вірять, що після прийняття цього законопроекту, якщо він стане законом, вони платитимуть штрафи. Штрафи будуть платити в комунальній сфері, сфері споживання, а там працюють прості люди. Штрафи за погане володіння українською мовою – це дуже велика помилка в цьому законопроекті, і люди не стануть швидко розмовляти українською мовою.

А в моїй поправці пропонується до накладання штрафів застосувати письмове попередження і зменшити штрафи у два рази. Прошу поставити на голосування.

ГОЛОВУЮЧА. Коментар голови комітету. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Шановний колего, по-перше, штрафи пропонується накладати не на людей, а на юридичних осіб. По-друге, за перше порушення жодні штрафи не накладатимуться, спочатку – попередження.

У вашій поправці йдеться про штрафи, але її було відхилено, оскільки вона спрямована на вилучення заходів щодо відповідальності за порушення вимог стосовно застосування мови в рекламі, освіті і публічних заходах. Тому комітет її відхилив.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Прошу визначатися щодо поправки 1696 народного депутата Гуляєва.

«За» – 15.

Поправку відхилено.

Наступна поправка 1697. Слово надається народному депутату Папієву. Будь ласка.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановні народні депутати України, шановні громадяни України! Громадяни, які спостерігають за ходом пленарного засідання Верховної Ради України, переконалися, що це буде каральний закон. Ви ж бачите, ми сьогодні обговорюємо лише штрафи, і кожен з ініціаторів цього законопроекту, і доповідач тільки й мріють, як же ще здерти кошти з громадян України. Крім тарифів, крім недоплати пенсій, давайте ще за мову з них здирати штрафи. Тобто, шановні, ви якісь абсолютно цинічні. Та й узагалі я переконаний у тому, що реакція людей буде абсолютно зворотною на такий закон, тільки-но вони зрозуміють, що він про заборону російської мови, мов національних меншин.

Звертаюся до доповідача. Ви вже давно у Верховній Раді України, навіщо ви кажете людям неправду? Є як мінімум чотири рішення Конституційного Суду щодо закону про Державний бюджет України, де визначено неприпустимим внесення змін прикінцевими положеннями інших законів до профільних законів.

ГОЛОВУЮЧА. Додайте 30 секунд, щоб завершити.

ПАПІЄВ М.М. Навіщо ви свідомо вводите людей в оману, бо з вашим досвідом ви знаєте, що такі рішення Конституційного Суду є, і те, що ви зараз робите, – антиконституційне.

Прошу поставити для підтвердження.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Зараз буде коментар голови комітету (*Шум у залі*).

Я сприймаю зауваження авторів поправок, що вони так само мають повне право на те, щоб висловлюватися щодо поправок. Пані Ірино, перепрошую.

Будь ласка, голово комітету, ваш коментар.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Хочу наголосити колезі Папієву, що неприпустимо вносити зміни до закону про Державний бюджет України і до Податкового кодексу України. Тут ніхто не вносить змін до цих законів. Те саме передбачено, до речі, у Регламенті Верховної Ради. Щодо змін до інших законів – немає жодних обмежень.

Але колега Папієв, як завжди, виступає не проти поправки. Він просто педалює прийняття самого законопроекту, тому що поправка абсолютно редакційна і спрямована на зміну нумерації, оскільки змінилася нумерація в разі врахування поправок. Це вся суть даної поправки.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Прошу поставити на голосування в повному обсязі цю поправку. Будь ласка, прошу визначатися.

«За» – 13.

Поправка залишається в редакції комітету.

Наступна поправка 1698. Слово надається народному депутату пані Бойко. Будь ласка.

БОЙКО О.П. Шановні колеги, поправка 1698 технічна, її враховано, і я не проситиму поставити її для підтвердження.

Тим не менше сьогодні і впродовж уже третього тижня в нас триває дискусія щодо важливості і доцільності такого закону. Я думаю, що в нас не повинно бути жодних сумнівів у тому, що закон про

українську мову як державну є актуальним і важливим. Дискусії, що він не на часі, недоречні. Це не так.

Те, що ми розглядаємо дуже довго законопроект, правильно, тому що до нього є питання і є певні хвилювання. Але в тому, що є хвилювання і збурення суспільної свідомості, вибачте, винна і частина нашого залу.

Тому я всім дякую за те, що ми обговорюємо кожну поправку, підтримую Миколу Леонідовича як голову комітету в усіх його починаннях, його патріотичні позиції. Дякую, Ірино Володимирівно, що ви даєте можливість висловитися кожному з нас, і думаю, що це тільки на користь майбутньому закону.

Щиро дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.
Роз'яснення голови комітету. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую.

Цю поправку було враховано комітетом, і не пропонується ставити для підтвердження.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Наступна поправка 1699 народного депутата Німченка. Будь ласка.

НІМЧЕНКО В.І. «Опозиційна платформа – За життя». Я хочу повідомити і доповідачу, і іншим, які намагаються через мас-медіа внести інформацію про те, що ми хочемо заволокитити прийняття цього законопроекту, що це неправда. Я солідарний з моїм колегою, який сказав, що такий закон дуже значимий для визначення системи існування нашого суспільства і життя громадян, і тому до нього так багато поправок. Хочу сказати, що лише наших поправок уже враховано більше 60. То про що ми ведемо мову?

А стосовно поправки 1699 хочу зауважити, що недопустимо притягувати людей до адміністративної відповідальності за реалізацію своїх природних прав. Це злочин перед суспільством, і він має всі...

Веде засідання заступник Голови Верховної Ради України
СИРОЇД О.І.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу голову комітету прокоментувати (*Шум у залі*).

Будь ласка, додайте 30 секунд. Народний депутате Німченко, завершуйте. Увімкніть мікрофон народного депутата.

НІМЧЕНКО В.І. Він має свою адресу і всі кваліфікуючі ознаки. Хіба це не розпалювання ворожнечі на мовній та етнічній платформах? Це і є латентний, прихований спосіб, я відкрито кажу, щоб сіяти смуту. А вона вже сіється: читайте публікації про Галичину, і ви побачите, що вже за Збручем...

ГОЛОВУЮЧА. Прошу голову комітету прокоментувати.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.І. Ви знаєте, ми не ділимо Україну на Галичину, Слобожанщину, Центральну Україну – вся Україна для нас єдина, всюди живуть українці. Права українців і української мови на всій території України мають бути захищені. Так само як не мають жодним чином бути обмежені права національних меншин та інших народів, які проживають на території України. Такий закон саме цьому слугуватиме.

Поправку 1699 було відхилено, оскільки гарантії державного статусу української мови мають забезпечуватися відповідними заходами щодо відповідальності.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Наступна поправка 1700. Народний депутат Ірина Луценко. Будь ласка (*Шум у залі*). Я перепрошую, пані Ірино.

Зараз прошу проголосувати за поправку 1699.

«За» – 16.

Рішення не прийнято.

Народний депутат Ірина Луценко. Прошу.

ЛУЦЕНКО І.С., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України у закордонних справах (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»). Шановні колеги, у поправці 1700 я просила внести технічні зміни до абзацу третього підпункту 2.1 пункту 2 розділу VIII «Перехідні положення» законопроекту, а саме: цифри «188⁴⁹» замінити цифрами «188⁵²».

Я так розумію, що комітет, напевно, врахував ці пропозиції (бо з порівняльної таблиці мені незрозуміло) і запропонував нову статтю 188⁵² «Порушення закону щодо функціонування і застосування української мови як державної» до Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Прошу керівника комітету прокоментувати це і поставити на голосування.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановна колего Луценко, ви абсолютно праві: комітет редакційно врахував вашу поправку, як і інші аналогічні поправки. Але я не проти того, щоб ми поставили її на голосування. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Ви наполягаєте, пані Ірино? Так.

Прошу голосувати.

«За» – 27.

Рішення не прийнято.

Наступна поправка 1701. Народний депутат Німченко. Прошу.

НІМЧЕНКО В.І. Я вже третій тиждень тут слухаю, що всі обґрунтування, покладені в основу законопроекту, у тому числі стосовно санкцій, виважені і визначені експертами та науковими працівниками. Про це постійно каже доповідач законопроекту. Покажіть мені, будь ласка, цих експертів, хто вони такі. Почитайте висновок Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради – ви там усе побачите.

Хто ці наукові експерти? Віце-прем'єр-міністра Кириленка назвали експертом? Це ганьба! Що ви вигадуете? Який експерт скаже, щоб за те, що речення неправильно написали чи відповіли неукраїнською мовою, накладати штраф 10 тисяч 400 гривень? Скажіть, будь ласка, це здоровий експерт таке пропонував? Чи нормальний цей

законопроект? У нас клініка в цій системі відносин, немає розуміння, що таке санкція, що таке відповідальність. Це все набір слів...

ГОЛОВУЮЧА. Прошу голову комітету прокоментувати.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Найперше серед авторів цього законопроекту, які працювали разом з депутатами, був, наприклад, професор Василенко, інші колишні судді Конституційного Суду, такі самі, як і ви, колего Німченко. Були професори права, професори лінгвістики. У комітеті проходили слухання, обговорення цього законопроекту протягом декількох місяців, усі були запрошені. Вас, до речі, ми теж там чекали. На жаль, вас не було. Але ми радилися з вашими колегами, які разом з вами працювали в Конституційному Суді. Цю поправку також було відхилено за логікою права, як ви це, колего Німченко, чудово розумієте, оскільки гарантії державного статусу української мови мають забезпечуватися заходами відповідальності. Ці заходи відповідальності в законопроекті вписано.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Прошу голосувати.

«За» – 11.

Рішення не прийнято.

Наступна поправка 1702. Народний депутат Папієв. Прошу.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Я звертаюся найперше до громадян України. Є головний документ нашої країни – Конституція України, яку я дуже просив би, щоб кожен з вас уважно прочитав, зокрема частину третю статті 10: «В Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України».

У законопроекті, який розглядається, абсолютно зухвало порушується ця норма Конституції України. Ви зараз обговорюєте питання, які штрафи накладати на громадян України. Ви їх довели до зубожіння і вам ще мало? Коли ви вже наїстесь тими штрафами, недоплаченими пенсіями і тарифами? Це антинародний, антиконституційний законопроект, і коли ви хочете ще й примусити всіх ходити...

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, додайте 30 секунд, щоб завершити.

ПАПІЄВ М.М. Тією нормою, яка пропонується в поправці 1702, ви просто каральними заходами хочете примусити людей розмовляти нерідною мовою на підприємствах, в установах, організаціях, при цьому за ними бігатимуть фаріони з ніцоями і штрафуватимуть. Я дуже хочу, щоб восени на виборах до Верховної Ради народ дав вам оцінку за такі недолугі закони.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу голову комітету прокоментувати.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую, шановний колего. Якщо ви цитуєте статтю 10, то треба читати всю статтю, а не деякі уривки з неї, а також відповідне рішення Конституційного Суду, за яким права меншин визначаються окремим законом. Я буду дуже вам вдячний, колего Папієв, якщо ви та інші ваші колеги подасте такий законопроект, не чекатимете, поки Кабінет Міністрів його подасть, як ми зобов'язуємо в цьому законопроекті, а самі його подасте. Ми візьмемо активну участь у роботі над цим законопроектом.

До речі, ми вважаємо, що цю поправку колеги Васюника не можна приймати, оскільки нею пропонується встановити відповідальність за недотримання вимог щодо мови зустрічей. Натомість при розгляді тіла законопроекту комітет та Верховна Рада раніше не підтримали включення вимог щодо мови зустрічей до законопроекту. Відтак ми не можемо встановити відповідальність за порушення вимог, які законом не встановлені.

Ви пропонуєте, колего Папієв, встановити відповідальність за мову зустрічей? Ви просите за це проголосувати? Я прошу просто уточнити.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Комітет не вважає, що за мову зустрічей треба встановлювати якусь відповідальність. Ви пропонуєте її встановити чи ні? Ви хочете, щоб ми голосували? Ви пропонуєте встановити відповідальність за мову зустрічей, так, колего? Чи ми не голосуємо? Яка ваша пропозиція? Я щодо цієї поправки, на якій ви наполягали.

ГОЛОВУЮЧА. Я уточню. Народний депутат Папієв, ви наполягаєте на голосуванні? (*Шум у залі*). Дайте відповідь. Ви можете сказати головуючому, чи наполягаєте на голосуванні? Так чи ні? (*Шум у залі*). Ви мали виступ. Скажіть головуючому, ви наполягаєте на голосуванні? Наполягаєте.

Добре, я ставлю поправку на голосування. Будь ласка, голосуємо.
«За» – 15.

Рішення не прийнято.

Наступна поправка 1703. Народний депутат Олена Бойко. Будь ласка.

БОЙКО О.П. Шановні народні депутати, поправку 1703 колеги Бабак, у якій пропонується виключити слова «заходів, зустрічей і робочого спілкування», враховано. Натомість у тексті, який пропонує комітет, ці слова залишилися. То в мене запитання до Миколи Леонідовича: ми враховуємо цю поправку чи ні? Адже стаття 188⁵² саме про порушення закону щодо функціонування і застосування української мови як державної, у тому числі під час засідань, заходів, зустрічей і робочого спілкування.

Не наполягаю, але прошу просто пояснити.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу голову комітету прокоментувати.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Шановні колеги, цю поправку враховано, тому що ми виключили норму щодо відповідальності за офіційні зустрічі іншими мовами з Кодексу про адміністративні правопорушення. Це те, що пропонувала колега Бабак, а саме: виключити норму щодо відповідальності. Ми її виключили. Люди можуть проводити зустрічі будь-якою мовою. Тобто ми врахували цю поправку, жодної відповідальності за це немає.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Ви не наполягаєте на голосуванні, так? Дякую.

Наступна поправка 1704 (*Шум у залі*).

Шановні народні депутати, я з повагою ставлюся до кожного з вас. Давайте домовимося, що ви будете так само з повагою ставитися до головуючого. Якщо ви будете намагатися у грубій формі нав'язувати свою позицію, вибачте, я не надаватиму слова вам. Домовилися?

Будь ласка, увімкніть мікрофон народного депутата Папієва.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановні колеги, ну, є різниця між якимось зібранням, колгоспними зборами і пленарним засіданням Верховної Ради України, особливо під час розгляду законопроекту в другому читанні.

Пане Рибчинський, не відволікайте, я звертаюся до головуючої. Ну, тоді я чекаю, коли ви порозмовляєте.

Пані Оксано, звертаюся до вас. Не треба багато думати, є Регламент Верховної Ради України, у якому чітко й зрозуміло все вписано. Це моє конституційне право законодавчої ініціативи, і ви зобов'язані ставити для підтвердження поправку, якщо я наполягаю на цьому. Для того щоб у вас не було подвійного тлумачення, я спростив вам завдання, написав у листі, що наполягаю такі-то поправки поставити для підтвердження. Я прошу вас просто виконувати Регламент і не вносити сюди якихось своїх суб'єктивних думок, не треба. Закон – є закон, і він має бути один для...

ГОЛОВУЮЧА. Шановні народні депутати, ще раз наголошую, як головуюча я веду засідання неупереджено і відповідно до Регламенту Верховної Ради. Коли шановних колег, наприклад народного депутата Папієва, оберуть Головою чи заступником Голови Верховної Ради, у нього буде можливість вести засідання у своєму стилі чи у свій спосіб. Зараз я керуюся виключно Регламентом і проводжу засідання так, як це вписано в Регламенті.

Прошу голову комітету прокоментувати.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановний колего Папієв, у нормі Регламенту, яку ви цитували, сказано, що ви маєте право ініціювати обговорення, а потім, справді, ставити для підтвердження. Погоджуюся.

Давайте обговоримо. Колега Бабак просила виключити із законопроекту слова «заходів, зустрічей і робочого спілкування». Тобто норму про те, що заходи, зустрічі і робоче спілкування мають проводитися виключно державною мовою, колега Бабак попросила виключити. Ми прислухалися і виключили.

Оскільки із законопроекту прибрати норму щодо регулювання мови зустрічей, відповідно слід прибрати і відповідальність за недотримання цього регулювання. Це логічно. Ну, і мені здається, що це логічно для вас. Якщо ви наполягаєте на голосуванні, то ми повернемо відповідальність за те, що зустрічі будуть проводитися недержавною мовою, бо не вистачить голосів, якщо ні, то залишимо. Це буде ваша відповідальність, у тому числі перед вашими виборцями. Давайте обговоримо.

Ви наполягаєте? Поясніть, будь ласка, чому, бо я логіку комітету пояснив.

ГОЛОВУЮЧА. Ви наполягаєте на голосуванні? Прошу ввімкнути мікрофон народного депутата Папієва.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Нарешті.

Шановні колеги, до мене доповідач з трибуни звертається з проханням пояснити. Оксано Іванівно, тоді уважно слідкуйте, будь ласка, за тими пропозиціями, які звучать від народних депутатів і від доповідача, і якимось чином реагуйте на них. Бо всі народні депутати України рівні за Регламентом Верховної Ради України, не треба вносити сюди вашої вибірковості. І Регламент чітко забороняє вам коментувати народних депутатів України. Це, вибачте, не ваша функція і не ваш рівень – коментувати народних депутатів України.

Стосовно цієї поправки...

ГОЛОВУЮЧА. Ви поправку будете коментувати?

ПАПІЄВ М.М. Стосовно цієї поправки. Я вам кажу, що вже навів приклад. Якщо для вас рішення Конституційного Суду не є рішенням... Конституційний Суд визнав неприпустимим внесення прикінцевими положеннями змін до інших законів України, тим більше до кодексів. Про що я і кажу...

ГОЛОВУЮЧА. Прошу голосувати і врахувати поправку в повному обсязі.

«За» – 18.

Рішення не прийнято.

Наступна поправка 1704. Не наполягає.

Поправка 1705. Народний депутат Німченко.

НІМЧЕНКО В.І. Оксано Іванівно, я на підтримку того, що сказав мій колега. З огляду на те, що ви жінка, я тоді промовчав, але бачу, що ви заточені на те, щоб...

ГОЛОВУЮЧА. Прошу вимкнути мікрофон.

Шановні колеги, якщо ви будете апелювати до жіночності чи чоловічності на засіданні, отже, вам тоді слово в цьому залі не буде надаватися, тому що ви маєте обговорювати поправки відповідно до предмета розгляду.

Увімкніть, будь ласка, мікрофон народного депутата Німченка. Прошу коментувати поправку.

НІМЧЕНКО В.І. Вибачте, що я зачепив тему жіночності, я більше не буду. Спасибі, Оксано Іванівно.

Щодо поправок про внесення змін до Кодексу про адміністративні правопорушення. Я ще раз наголошую, не треба робити з цього законопроекту каральний закон. Це перше.

Друге. Я хотів би порадити тим авторам, які внесли такі поправки і доповідають тут, що вони мають право на життя, звернутися до людей, і ви тоді дізнаєтеся, про що йдеться. Справа в тому, що співмірність стягнення чи покарання завжди і скрізь була основоположним принципом встановлення міри відповідальності. Подивіться, тут пов'язується із суб'єктивною думкою уповноваженого чи його представника. Тому я...

ГОЛОВУЮЧА. Додайте 30 секунд, щоб завершити.

НІМЧЕНКО В.І. Тому коли ви пропонуєте встановити правосуб'єктність представника уповноваженого за порушення мови спілкування щодо накладання штрафних санкцій до 8 тисяч, то я хотів би сказати, що це, по суті, не що інше, як зрада національних інтересів за мовним принципом. Це...

ГОЛОВУЮЧА. Прошу голову комітету прокоментувати.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Інформація колеги Німченка не відповідає дійсності, оскільки за порушення мови спілкування цей законопроект жодних санкцій не передбачає. Спілкуйтеся, колего, будь-якою мовою.

Щодо суті питання, то, звичайно, цю поправку було відхилено, оскільки питання забезпечення державного статусу української мови має передбачати відповідальність за порушення закону. Це все одно, якби ми встановили правила дорожнього руху, але жодної відповідальності не покладали на порушників. Отже, кожен закон має свою відповідальність. Ще раз наголошую, що мови спілкування це жодним чином не стосується, закон цього не регулюватиме.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу голосувати.

«За» – 14.

Рішення не прийнято.

Поправка 1706. Народний депутат Олена Бойко.

БОЙКО О.П. Шановні колеги, у поправці 1706 пропонується у пункті 2.1 розділу VIII «Перехідні положення» після слів «місцевого самоврядування» виключити слова «в Україні». Цю поправку було враховано. Взагалі таких поправок близько десятка, і всі вони також комітетом враховані. Але хочу зауважити, що під час розгляду в залі наші колеги кілька таких поправок просто поставили на голосування «по приколу», і вони були провалені. Тому я звертаюся до комітету з проханням під час техніко-юридичного опрацювання врахувати їх для того, щоб ми уніфікували весь текст законопроекту.

Щиро дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу голову комітету прокоментувати.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Комітет не розглядатиме цей законопроект «по приколу», а розглядатиме серйозно, тому ви можете бути спокійні, ми редакційно все це врахуємо.

Дякую, колего Бойко.

ГОЛОВУЮЧА. Ви не наполягаєте на голосуванні?

Рухаємося далі.

Поправка 1707. Народний депутат Німченко.

НІМЧЕНКО В.І. Шановні колеги, шановний пане доповідачу! Я хочу застерегти вас: не вносьте, будь ласка, негативної, неправдивої інформації, коли ви кажете, що санкції і штрафи стосуються лише юридичних осіб. Прочитайте цю поправку, яку ми просимо виключити, там вказано «посадова особа». Хочу вам доповісти, що посадова особа – це не юридична особа. Це перше.

Друге. Скажіть, будь ласка, що таке приватне господарювання? У цій сфері ви запроваджуєте притягнення до відповідальності. Ви знаєте, хто такий фермер? Почитайте. Він що, посадова особа? Про що ви тут ведете мову?

Далі. Приватний бізнес. Ви будете карати людей, які займаються приватною підприємницькою діяльністю? Хіба це юридичні особи? То навіщо ви блефуете перед народом? Народ розуміє, що ви накидаєте цю сітку на всю націю, чим викорините конкретні мови національних меншин.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу голову прокоментувати.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Фактично поправка колеги Німченка спрямована на те, щоб у Кодексі про адміністративні правопорушення залишити опис складу адміністративного правопорушення, але виключити санкцію за це. Проте цей кодекс побудований таким чином, що після абзацу з описом правопорушення іде абзац про відповідальність. Відтак вилучення одного з них, залишивши інший, суперечитиме статті 9 цього кодексу.

Хочу наголосити, що за Кодексом про адміністративні правопорушення санкції накладаються лише на посадових осіб, на непосадових осіб санкції не накладаються.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Прошу голосувати.

«За» – 16.

Рішення не прийнято.

Наступна поправка 1708. Народний депутат Німченко.

НІМЧЕНКО В.І. Я хочу акцентувати увагу на тій нормі, яку ми просимо виключити. Шановний доповідачу, подивіться, на які сфери ви пропонуєте поширити цей законопроект. Ви доводите мені, депутатам, народу, що в приватну сферу ніхто не втручається. Ви розумієте, що таке освіта на сьогодні? Це й частина відносин приватного характеру. Може, ви в Польщі чи у Прибалтиці, чи у Франції знайдете таке, коли вони боролися проти засилля англійської мови? Там усе зрозуміло.

Ви придумали цей велосипед. Україна попереду всіх! Від цього страждають люди. Ось про що йде мова. Ви розумієте, до чого ведете націю чи не розумієте? Такого не може бути в нашому житті! Ми – двомовна нація. Що тут незрозуміло? Хто вам дає право обмежувати природні права громадян? Хто дав право...

ГОЛОВУЮЧА. Додайте, будь ласка, 30 секунд, щоб завершити.

НІМЧЕНКО В.І. Хто дав право сьогодні навіть законотворцю діяти всупереч закону, всупереч процедурам, всупереч Конституції? Тут посилалися і на статтю 10, і на статтю 11 Конституції.

Ви посилаєтеся на рішення Конституційного Суду. Так, я брав участь у його написанні. Почитайте! Там немає того, про що ви кажете! Йдеться про українську мову там, де є державні правовідносини, де стороною є держава.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу голову комітету прокоментувати.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановний колего, до вашого відома хочу сказати, що в більшості країн статус державної мови регулюється досить жорстко, є санкції, і не лише санкції. Наш законопроект значно ліберальніший, ніж у багатьох інших країнах.

Якщо говорити про цю вашу поправку, то її було відхилено, оскільки питання забезпечення державного статусу української мови заходом відповідальності є одним з важливих пунктів цього законопроекту.

На всяк випадок, щоб ви для себе зрозуміли, наведу приклад. Був випадок, коли у Франції голову центрального банку звільнили через виступ у Європарламенті англійською мовою. Так що в усіх країнах

є санкції, всі країни захищають свою державну мову, не принижуючи інших мов. Це абсолютно нормально.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу голосувати.

«За» – 18.

Рішення не прийнято.

Наступна поправка 1709. Народний депутат Німченко.

НІМЧЕНКО В.І. Шановний доповідачу, я ж вас попросив. Ви розказували мені про експертів, а назвали тих, хто готував законопроект. А я просив, щоб ми почули експертний висновок з цього приводу. Це перше.

Друге. Ви посилаєтеся на французьке законодавство. Я відповідаю, що там немає такого. Ви наводите приклад Польщі. Зараз я передам вам закон, прочитайте його і не дуріть народ, не заводьте в оману і не посилайтеся на сусідів. Ви тільки вносите чвари такою своєю поведінкою, коли відкрито брешете (вибачте, може, я сказав грубувато) мені, народним депутатам і людям, які нас слухають. Немає ніде такого, це ви придумали штрафні санкції! Уже було таке в нашій країні в адміністративному кодексі від 1927 року. Ми були єдиною державою в Європі, де були такі норми. Ви знаєте, чим це закінчилося.

Тому не кажіть інформації, яка не відповідає дійсності, не наводьте...

ГОЛОВУЮЧА. Прошу голову комітету прокоментувати.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.І. Дякую. Шановний колего, я дуже ціную той рівень взаємоповаги, який склався між нами всіма, хто дискутує в цьому залі, незалежно від фракційної приналежності. Тому, може, хтось у вас бреше, собака десь у дворі, а ми з вами можемо сперечатися, але ввічливо говорити один з одним. Я принаймні для себе встановив таке правило.

Щодо цього законопроекту, то висновок Головного юридичного управління Апарату Верховної Ради України є таким, що цей законопроект має бути прийнятим. У них є зауваження, вкінці ми ці зауваження врахуємо.

Вашу поправку відхилено, оскільки вона спрямована на те, щоб у Кодексі про адміністративні правопорушення залишити опис складу адміністративного порушення, а виключити санкцію, як це було і в попередніх поправках. Це суперечить статті 9 Кодексу про адміністративні правопорушення, тому поправку відхилено.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу голосувати.

«За» – 17.

Рішення не прийнято.

Наступна поправка 1710. Є двоє депутатів, які бажають виступити, – народний депутат Шурма і народний депутат Севрюков. Спочатку ввімкніть, будь ласка, мікрофон народного депутата Шурми.

ШУРМА І.М., член Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційний блок»). «Опозиційний блок». Шановні громадяни України, у мене в руках Конституція України, у статті 10 якої чітко, чорним по білому написано: «Державною мовою в Україні є українська мова», і для мене особисто не існує ніякої проблеми її використовувати.

Що потрібно зробити, щоб використовували українську мову? Не набирати на посади міністрів грузинів, американців і литовців. Набирайте тих, хто розмовляє українською мовою.

Якщо ви хочете, щоб громадяни України розмовляли українською мовою, то зробіть так, щоб влада, яка розмовляє українською мовою, зробила людям краще життя, і вони самі перейдуть, без засилля такого закону.

Щодо даної поправки. Вона стосується перекладу українською жестовою мовою субтитрування по телебаченню. Ну, до чого ми вже доходимо?! Ви запитали тих людей, які мають патологію органів слуху, чи вони цього хочуть? А ви щось говорите про код Брайля? Може, хтось хоче стенограму телебачення прочитати?

Прошу дати...

ГОЛОВУЮЧА. Я надам слово народному депутату Севрюкову (*Шум у залі*). Ваш час вичерпано.

Народний депутат Севрюков. Прошу.

СЕВРЮКОВ В.В., член Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»). Дякую. Я хочу сказати без зайвої лірики, а по суті поправки. Миколо Леонідовичу, я читаю цю поправку про захист потреб людей з обмеженими можливостями щодо транслявання частки мовлення, що має бути пристосована для сприйняття особами з порушеннями слуху, і не розумію, тут написано, що цю поправку враховано в редакції комітету. Але з таблиці неможливо розібратися, яким чином її враховано. Ми будемо захищати права цих людей чи ні в підсумку? Поясніть, будь ласка, бо незрозуміло з таблиці.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу голову комітету прокоментувати.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Спочатку дам відповідь колезі Шурмі. Знаєте, у нас можуть бути міністри будь-якого походження: і грузинського, і іншого з тих, яких ви називали. Вважаю, що вони мають бути громадянами України, що мають знати і володіти українською мовою, для цього ми приймаємо такий закон. Приймемо – будуть володіти, і не буде таких ганебних прикладів, як зараз, коли деякі міністри можуть собі купити довідку, що вони десь вивчали українську мову, і цією мовою не володіти.

Щодо запитання колеги Севрюкова. Цю поправку враховано в редакції частини сьомої цієї статті. А відповідну частину з цієї статті було виключено. Просто її враховано в іншому місці.

ГОЛОВУЮЧА. Народний депутат... *(Шум у залі)*. Будь ласка, увімкніть мікрофон голови комітету, щоб завершити.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Поправки щодо порушення правил на телебаченні ми виключили, тому що штрафувати буде Національна рада з питань телебачення і радіомовлення. Це теж враховано.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Народний депутат Шурма, 30 секунд. Прошу.

ШУРМА І.М. Шановні колеги, я вам прочитаю, що пропонується зробити: «в тому числі щодо частки загального обсягу телевізійного добового мовлення, що має бути пристосована для сприйняття особами з порушеннями слуху через переклад українською жестовою мовою та/чи субтитрування».

Мова йде про тих людей, які нечують. Ця поправка потребує підтвердження. Тому я прошу поставити для підтвердження.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу визначитися шляхом голосування щодо врахування поправки в повному обсязі. Прошу проголосувати.

«За» – 21.

Рішення не прийнято.

Наступна поправка 1711. Народний депутат Німченко (*Шум у залі*). Поправку 1711 враховано. Ви будете коментувати?

Поправка 1714. Народний депутат Німченко (*Шум у залі*).

Автор поправки 1711 народний депутат Німченко.

Народний депутат Писаренко. Прошу.

ПИСАРЕНКО В.В. Хочу зазначити, що ми зараз розглядаємо розділ щодо відповідальності за порушення вимог закону. Ще раз хочу сказати, що каральні норми, які пропонують автори, не сприятимуть популяризації української мови. На жаль, вони лише показують, що автори не думають про те, яким чином розвивати українську мову.

Ще раз нагадаю, що в Конституції України мова йде саме про розвиток і забезпечення функціонування української мови, і коли ви пропонуєте заборони в усіх сферах життєдіяльності, у тому числі на телебаченні, і встановлюєте правила, за якими накладатимуться штрафи, то, звичайно, відбувається відторгнення тих цілей, які ви спочатку виписали в законопроекті. Тому прошу подумати про те, щоб не було жодних штрафів за популяризацію української мови, і тоді законопроект може мати шанс на прийняття. А так Конституційний Суд такий закон скасує.

Можна за цю поправку не голосувати.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу голову комітету... (*Шум у залі*).

О'кей, немає наполягання на тому, щоб голосувати.

Поправка 1712.

Поправка 1714 (*Шум у залі*).

Поправка 1713. Її враховано. Народний депутат Папієв просить слово для обговорення. Прошу.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановна головуюча Оксано Іванівно, ми ж попереджали, що такий закон обов'язково буде предметом конституційного подання. Я звертаюся до вас. Ну, покладіть перед собою Регламент Верховної Ради України як людина, яка має безпосередній стосунок до його написання. Він виписаний абсолютно так, що зрозуміло будь-кому і будь-хто зможе за ним вести...

ГОЛОВУЮЧА. Ви будете виступати стосовно поправки? Я вас прошу виступати стосовно поправки.

ПАПІЄВ М.М. Я закликаю вас дотримуватися Регламенту, не порушувати його і ставитися з повагою до народних депутатів України. Якщо ви плутаєтеся в цифрах, то хочу вам сказати, що перед поправкою 1713 йде поправка 1712, яку враховано. Подивіться моє звернення, де я наполягав на тому, щоб стосовно цієї поправки дали мені слово і поставили її для підтвердження. Чому ви її пропустили? Розберіться хоча б у цифрах.

Коли ви одним депутатам даєте...

ГОЛОВУЮЧА. Прошу голову комітету прокоментувати.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Колега Папієв, стосовно поправки 1713. Ми підтримали саме... (*Шум у залі*). Ні, ми вже перейшли до поправки 1713. Вам надали слово щодо поправки 1713, є стенограма (*Шум у залі*). Зачекайте, вам надали слово щодо поправки 1713. Ми рухаємося далі. Давайте не робити каші.

Отже, поправка 1713, щодо якої ви виступали. Автор цієї поправки колега Кондратюк. І щодо такої саме поправки виступав колега Писаренко. У цих поправках пропонується виключити відповідальність щодо телебачення і радіомовлення. Ми прислухалися до авторів і виключили із цього законопроекту норми щодо телебачення і радіомовлення. Тому поправку 1713 враховано, як про це говорив щодо попередньої поправки колега Писаренко.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Ви наполягаєте на голосуванні? Прошу голосувати.

«За» – 24.

Рішення не прийнято.

Наступна поправка... *(Шум у залі)*.

Народний депутат Папієв наполягає на поправці 1712. Хоча головуюча на засіданні оголошувала цю поправку, але народний депутат не звернув на це уваги. Прошу надати йому слово ще раз.

ПАПІЄВ М.М. Ви знову кажете неправду. Шановна пані головуюча, не відволікайтеся, будь ласка, послухайте мене уважно. Я чекаю, доки ви не порозмовляєте в президії.

Ви кажете людям неправду. Тому що у вас є моє письмове звернення до президії, де є весь перелік поправок, зокрема і поправка 1712, і там написано, що я наполягаю на тому, щоб мені дали слово стосовно цієї поправки з наступним голосуванням щодо її врахування.

Ну, читайте, будь ласка, документи, там це написано. Я спеціально повторюю, щоб у вас не було подвійного тлумачення. Ви ж вибірково бачите підняті руки депутатів. Я написав заяву і спростив вам завдання до абсолютно простого – навчитися прочитати цифру і надати слово народному депутату України. Вибачте, що я змушений так говорити до вас, бо у вас абсолютно вибірковий підхід до народних депутатів.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Голово комітету, ви будете коментувати? Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Колега Папієв хоче навмисно встановити в такому законі відповідальність для телерадіоорганізацій. До нас звернулися представники Національної ради з питань телебачення і радіомовлення, профільного комітету і попросили не включати норму щодо відповідальності до цього законопроекту, щоб така відповідальність була визначена лише в Законі «Про телебачення і радіомовлення». Ми так і зробили.

Колега Папієв намагається встановити відповідальність для телерадіоорганізацій. Я в принципі за таку підтримку. Тому що,

я вносив поправку, що телерадіоорганізації на сто відсотків мають бути україномовними.

Дякую за підтримку колезі Папієву, але комітет вирішив інакше.

ГОЛОВУЮЧА. Ви наполягаєте на голосуванні? Прошу голосувати.

«За» – 11.

Рішення не прийнято.

Наступна поправка 1714 народного депутата Німченка. Будь ласка.

НІМЧЕНКО В.І. Шановні колеги, я хотів би акцентувати увагу на тому, що ми просимо виключити взагалі весь набір норм щодо притягнення до відповідальності посадових та інших осіб. Але в цій поправці йдеться про застосування державної мови на телебаченні і радіомовленні. Подивіться, яка ж любов до медійників – за порушення квоти використання державної мови пропонується встановити штраф до шестисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. По суті, це покарання, яке переступає навіть...

ГОЛОВУЮЧА. Додайте 30 секунд, щоб завершити.

НІМЧЕНКО В.І. Тому я хотів би, щоб усе-таки застосовувався принцип індивідуального підходу, а не якась загальна уніфікована норма – крикнули, плакат повісили. Ми це вже проходили ще в часи комітетів бідноти в 30-ті роки минулого століття, як приходили на місця так звані опричники, і там відбувалося свавілля, що призвело до великої катастрофи...

ГОЛОВУЮЧА. Прошу голову комітету прокоментувати.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Колего Німченко, не буде великих катастроф. У поправці немає чіткого визначення, яку саме норму з даної статті пропонується виключити. Через те її було відхилено.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу голосувати.

«За» – 14.

Рішення не прийнято.

Наступна поправка 1715. Народний депутат Німченко.

НІМЧЕНКО В.І. Хочу вам нагадати, що тут ідеться про друковані засоби масової інформації і пропонується встановити штраф до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів. Скажіть, будь ласка, що це за принцип? Мабуть той, хто це запропонував, вранці не з тої ноги встав і написав те, що придумав. Ви кажете, що співпрацювали з експертами, докторами і суддями, що всі там були. Я не думаю, що тут узагалі ходила нога юриста, який має практику застосування норм, зокрема у сфері притягнення до відповідальності, адже йдеться про диспозицію гіпотези цієї конкретної статті, за якою людина піде на плаху адміністративної відповідальності.

Тому я хотів би, щоб це все переглянули і не допускали безсистемного, безправового застосування норм. Просимо врахувати.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу голову комітету прокоментувати.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Колеги, мені дуже приємно, що ви збагачуєте мою українську мову новими фразеологізмами, зокрема «тут ходила нога юриста» – це дуже красивий фразеологізм.

Щодо цієї статті, то оскільки питання забезпечення державного статусу української мови заходами відповідальності є одним із важливих завдань цього законопроекту, поправку колег Німченка і Шуфрича було відхилено комітетом.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу голосувати.

«За» – 16.

Рішення не прийнято.

Наступна поправка 1716. Народний депутат Німченко.

НІМЧЕНКО В.І. Шановний пане доповідачу, ви ж пропонуєте таким законом установити правове поле відносин, а по правовому полю не рачки лазять, а ходять. Саме виходячи з цього я сказав, що там не ходила нога юриста, а не людська нога, як кажуть у народі, і ви знаєте, що я мав на увазі.

А в нашій поправці пропонується виключити псевдоправові явища, які ви намагаєтеся внести до цього законопроекту. Не знущайтеся над людьми, розмежуйте, будь ласка, що таке посадова особа, де

сфери всіх співвідношень, які є. Ви подивіться, це встановлено у сфері культури, тому що складовою культури і є саме ці відносини, за які люди будуть притягуватися до відповідальності. Це перше.

Друге.

ГОЛОВУЮЧА. Додайте, будь ласка, 30 секунд, щоб завершити.

НІМЧЕНКО В.І. Ніде не існує поняття, що таке прямий умисел, чи є тут умисел, чи немає, чи це необережність. Ви знаєте, що необережність не тягне за собою ніякої відповідальності. А необережність може бути і у формі безграмотності (я вам напівсуржиком скажу), і якщо людина щось у розмові сказала чи на зборах, чи десь у сфері обслуговування...

ГОЛОВУЮЧА. Прошу голову комітету прокоментувати.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.І. У цій статті не згадується про умисел чи необережність. Це стаття про друковані засоби масової інформації. Комітет пропонує цю поправку відхилити.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу голосувати.

«За» – 18.

Рішення не прийнято.

Наступна поправка 1717. Народний депутат Папієв.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановні народні депутати України, шановні громадяни України! Я ще раз звертаюся до головуючої з проханням мати рівний підхід до народних депутатів України, тобто не вибірково давати комусь додатковий час для висловлення і завершення пропозиції, а комусь не давати. Тобто треба підходити абсолютно рівно: або не давати всім додаткового часу, або давати всім, хто просить, щоб завершити свою думку і сформулювати пропозицію, яку народний депутат хоче поставити на голосування.

Стосовно попередніх поправок, які я намагався поставити для підтвердження, хочу сказати вам, що я їх ставив для підтвердження задля того, щоб саме поправка народного депутата Німченка, яку не

врахував комітет і яка далі йде за черговістю, була проголосована, тому що вона більш слухна і більш правильна. І те, що сьогодні в залі немає народних депутатів – це ганьба. І коаліції немає. Думаю, що треба буде це питання поставити...

ГОЛОВУЮЧА. Голово комітету, прошу.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Ну, ви ж, колего Папієв, хотіли, щоб поправку депутата Німченка було враховано. Її враховано. Тому ми переходимо до наступної поправки Німченка (*Шум у залі*).

То ви не хочете, щоб поправку Німченка було враховано?

ГОЛОВУЮЧА. Наполягаєте на голосуванні? Ні, добре.
Наступна поправа 1718. Народний депутат Папієв.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановні колеги, це дуже важливий законопроект, і саме тому необхідно, щоб кожна поправка була обговорена. Те, що у Верховній Раді України проголосують народні депутати України, буде на їх совісті.

Але я ще раз наголошую на тому, що до відома виборців кожного мажоритарного народного депутата України з кожного округу буде донесено те, як він голосував щодо цього законопроекту, який є антиконституційним, антинародним, який не пройшов Венеціанської комісії, на який немає висновків, який грубо порушує права та свободи громадян України, який звужує конституційні права громадян і багато інших речей, які є порушеннями. Ви знаєте це і свідомо йдете на злочин. Тут є умисел головуючої і доповідача, і це вже предмет розмови в нового Генерального прокурора України.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу голову комітету прокоментувати.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. У мене немає особливого коментаря. Я бачив сьогодні колегу Ківалова в залі. Як я розумію, попередній закон, проект якого він пропонував і який ви тоді підтримали, теж не проходив Венеціанської комісії, так само, як багато інших законів, автором яких ви є. Буде вважати за потрібне Голова Верховної Ради,

він подасть після прийняття цей закон на Венеціанську комісію або до будь-якого іншого органу, як того вимагає і дозволяє Конституція України.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Ви не наполягаєте на голосуванні.

Наступна поправка 1719. Народний депутат Папієв. Прошу.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановні колеги, кожен народний депутат України складав присягу, де чітко й зрозуміло написано: «Присягаю додержуватися Конституції України та законів України...».

Шановні колеги, зверніть, будь ласка, увагу, відкрийте очі. Вам і Головне науково-експертне управління, і всі юристи, і всі правники України кажуть, що цей законопроект не має ніякого відношення до Конституції України, до конституційних прав та свобод громадян, він їх грубо порушує. Це буде закон не про функціонування української мови, а про заборону російської мови, мов національних меншин. Ви хочете на Буковині людям заборонити говорити румунською мовою? Це вам не вдасться. І оцінку ви отримаєте восени. Ви вже отримали 31 березня свою оцінку, вона буде для вас абсолютно неочікуваною, але прогнозованою 21 квітня...

ГОЛОВУЮЧА. Прошу голову прокоментувати.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Не знаю, що я отримав 31 березня. Як я розумію, 31 березня не проводився референдум з приводу цього законопроекту або будь-які інші опитування, які стосуються захисту української мови та інших мов, які є в Україні. Ми їх захистимо і зараз, і в майбутньому від таких людей, які постійно намагаються в залі розпалити міжнаціональну ворожнечу.

У мене немає особливих коментарів.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Народний депутат не наполягає.

Наступна поправка 1720. Народний депутат Німченко. Увімкніть, будь ласка, мікрофон.

НІМЧЕНКО В.І. Шановні колеги, я хотів би акцентувати увагу на тому, що в нас є три фарватери, за якими законодавець пішов на дискредитацію російськомовних громадян і тих, які розмовляють мовами національних меншин. Це державна сфера, сфера культури, сфера мас-медіа, а також: «Інші, визначені частинами першою – третьою статті, порушення Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». Це означає, що все інше, що є в Україні, всі правовідносини, в які вступають люди, спілкуючись між собою, підпадають під санкції. Не треба тут прикидатися і робити вигляд, що це не так. Ви пропонуєте запровадити латентну форму карі людей масово по всій території України. Ось про що йде мова!

Подивіться, під слова «та інші сфери, відносини...».

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, додайте 30 секунд, щоб завершити.

НІМЧЕНКО В.І. Приплюсуйте сюди, будь ласка, сорок одну статтю цього законопроекту, якими визначаються сфери, де застосовується виключно українська мова як державна, і ви тоді зрозумієте, що це. Дискредитація чи гірше? Це вбивство іншої мови! Є таке поняття в теорії права – лінгвоцид. Зрозумійте, будь ласка, – це...

ГОЛОВУЮЧА. Прошу голову комітету прокоментувати.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановний колего Німченко, мені дуже прикро, що ви і деякі інші депутати в цьому залі постійно намагаєтеся зруйнувати міжнаціональний лад, спокій у нашій країні, лякаючи людей якимись умовними переслідуваннями, яких ніде немає. Закон захищатиме українську мову.

Я закликаю вас розробити законопроект про захист мов національних меншин. Ви досі цього не зробили. Ви принципово не захищаєте мов національних меншин, а ми зобов'яжемо таким законом уряд України це зробити. Якщо уряд цього не зробить, ми самі зробимо, бо всі мови національних меншин в Україні мають бути захищеними.

Поправка спрямована на виключення із законопроекту загальної відповідальності за порушення законодавства. Комітет її відхилив, оскільки наявність ефективного механізму забезпечення державного статусу є одним з ключових факторів, що сприятиме дотриманню вимог закону.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу голосувати.

«За» – 17.

Рішення не прийнято.

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **ГЕРАЩЕНКО І.В.**

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, шановна пані Оксано, і дякую колегам. Рухаємося далі.

Наступна поправка 1721 народних депутатів Шуфрича і Німченка (*Шум у залі*).

Я перепрошую, наступна поправка 1720? Я не так зрозуміла. Ми тільки що голосували поправку 1720, а зараз розглядається поправка 1721 пана Німченка.

СИРОЇД О.І. Так.

ГОЛОВУЮЧА. Пане Німченко, зараз розглядається поправка 1721. Будь ласка. І президія майже завжди права.

НІМЧЕНКО В.І. Я вже, мабуть, не буду сперечатися. Завжди права – це так, як і поліцейський у нас завжди правий, якщо навіть притягує до відповідальності за те, що коло стовпа не так стоїш.

Але я хочу сказати про інше. Шановні колеги, подивіться, будь ласка, які в нас будуть інститути й суб'єкти застосування каральних заходів. Крім уповноваженого, право надаватиметься його підопічному, це колишній інспектор, зараз його перейменували на опричника. Він уповноважений складати акт, протокол і притягати до відповідальності будь-яку особу, яка йому не сподобалася чи не дала

документів, які він, може бути, з хворої голови витребує. То, скажіть, у якій сфері, у якому правовому полі...

ГОЛОВУЮЧА. Коментар голови комітету. Прошу.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Оскільки в цьому законопроекті немає інспекторів, то відповідно їх ніхто не перейменовував на опричників. Запевняю вас, колего Німченко, що в цьому законопроекті також немає опричників. Чесне слово, немає тут опричників. Тут є одна особа, яка має право скласти акт про порушення на всю країну.

Вашу поправку було відхилено, оскільки в Кодексі про адміністративні правопорушення залишається склад адміністративного правопорушення, але ви пропонуєте скасувати відповідальність за нього, що суперечить статті 9 цього кодексу. На цій підставі поправку було відхилено.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую вам за роз'яснення.

Прошу голосувати щодо поправки 1721.

«За» – 16.

Дякую. Я прошу вивести на екран результати цього голосування. Поправку відхилено.

Наступна поправка 1722. Будь ласка, слово надається пану Папієву.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановний доповідачу, ви знову-таки вводите людей в оману і говорите неправду. У нас є Конституція України – це закон прямої дії, Основний Закон, де чітко й зрозуміло визначено, що державною мовою в Україні є українська мова, що держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови як державної і гарантує вільний розвиток, використання, захист російської, інших мов національних меншин.

Коли ви говорите, що немає законодавства щодо національних меншин, ви знову кажете неправду, бо Україною, слава Богу, ратифіковано Європейську хартію регіональних мов та мов меншин, яку ваша влада зухвало не виконує. І коли ви говорите, що не маєте відношення до цієї влади, то ви ж у коаліції. Саме представник вашої

коаліції отримав 31 березня від громадян України той відсоток, який і ваш також. А за такі закони буде ще менший.

ГОЛОВУЮЧА. Коментар голови комітету. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Я не знаю, про якого представника коаліції йде мова. Може, про колегу Кривенка, якщо він у коаліції, який балотувався на пост Президента. Не дуже багато отримав голосів, але сподіваюся, що наступного разу отримає, точно, більше.

Щодо цієї поправки. Її враховано в редакції комітету. Щодо всіх інших загальних політичних заяв, то я просив би колег усе-таки виступати відповідно до тексту, тому що ми обговорюємо демократичний законопроект.

Конституція, звичайно, закон прямої дії. Навіщо ми взагалі тут збираємося, які-небудь закони приймаємо, якщо в Конституції про все сказано, бо це закон прямої дії? Конституція саме і передбачає існування законодавства, яке дозволяє втілювати всі норми, затверджені в Конституції народом України.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.

На вимогу народного депутата Папієва ставлю поправку 1722 на голосування для врахування в повному обсязі. Будь ласка.

«За» – 7.

Наступна поправка 1723. Народний депутат Німченко. Будь ласка, пане Василю.

НІМЧЕНКО В.І. Шановний пане доповідачу, я вам ще раз кажу, не думайте, що тут хтось не розуміє. Скажіть, будь ласка, що незрозуміло з тим, що ви слово «інспектор» замінили словами «представник Уповноваженого із захисту державної мови»? Ви думаєте, що засунули голову в пісок, як один птах? Ви розумієте, про що йде мова? Почитайте, будь ласка, статтю 56, у якій говориться, що уповноважений, його представники мають право витребувати і таке інше, і кількість представників визначатиме уповноважений. Ось що ви робите! Ви цілу сітку вже накрили, я їх називаю опричниками. Може, я з середини почав читати, але функції аналогічні. Тільки ті бороди брили, а ці заборонятимуть розмовляти материнською мовою на свій

розсуд. Можете собі уявити, що людина, яка взагалі не розуміє, що таке державна мова, для якої українська мова – це...

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, завершуйте, 30 секунд.

НІМЧЕНКО В.І. Це як сфера спілкування. Усе, що буде неправильно сприйнято, призведе до притягнення людей до відповідальності в порядку адміністративного покарання. Ідеться про образу людей, про пониження їх честі і гідності. Читайте ж Конституцію, чим повинна займатися держава...

ГОЛОВУЮЧА. Коментар голови комітету. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую, колего Німченко. Я бачу, у нашому залі так багато людей, які скучили за інспекторами чи опричниками, що весь час про них згадують. Я прошу у вас вибачення, що в цьому законопроекті немає ані інспекторів, ані опричників. Якщо ви розробите законопроект про опричників та інспекторів, ми його розглянемо. Я не буду його підтримувати, як і не буду підтримувати цю поправку, оскільки вона не може бути врахована, бо тут ідеться про повторність правопорушення як підставу для застосування підвищеної санкції. Тобто якщо хтось, навіть незважаючи на застосовані до нього заходи відповідальності, не санкції, продовжить навмисно порушувати закон, до нього може бути задіяна підвищена санкція.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення і прошу визначатися щодо цієї поправки.

«За» – 18.

Наступна поправка 1724 так само народного депутата Німченка. Будь ласка.

НІМЧЕНКО В.І. Шановні колеги, я хотів би знову звернути вашу увагу на ту систему покарань, яка передбачається в цьому законопроекті. Повірте мені, враховуючи законодавство ще радянських часів, яке діє на сьогодні на території України, у нас більше 50 тисяч нормативних актів, включаючи закони, постанови Кабінету

Міністрів, якими регулюються суспільні відносини. Але ось такого закону я за 40 років свого правозастосування не зустрічав, де передбачається, по суті, закон у законі. Санкціонований принцип дії такого закону – як каральний орган. А хочете скажу? З точки зору життя – це буде репресивний закон...

ГОЛОВУЮЧА. Коментар голови комітету. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Проект Закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної» абсолютно не репресивний. Такий закон захищатиме українську мову в Українській державі, абсолютно не торкаючись приватної сфери, нікого не припиняючи, не забороняючи говорити іншими мовами, жодних репресій у цьому законопроекті немає, як і кримінальної відповідальності. Він просто захищає українців і українську мову в державній і в публічній сфері в Українській державі.

Поправку колеги Німченка було відхилено з тих же міркувань, що й попередню поправку.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.

Я прошу визначатися щодо поправки 1724.

«За» – 15.

Наступна поправка 1725 пані Ірини Луценко. Її було враховано в редакції комітету. Будь ласка, слово надається автору.

ЛУЦЕНКО І.С. Шановні колеги, звичайно, мою поправку враховано редакційно, але я все-таки на ній наполягаю і хочу висловити свої зауваження з цього приводу. Назва нової статті 188⁵³ Кодексу України про адміністративні правопорушення звучить так: «Невиконання законних вимог Уповноваженого із захисту державної мови під час здійснення ним державного контролю за застосуванням державної мови». Однак у самій статті мова іде про повторне...

Ой, вибачте, я не ту поправку озвучила.

Ще раз. Назва статті 188⁵³ така: «Невиконання законних вимог Уповноваженого із захисту державної мови під час здійснення ним державного контролю за застосуванням державної мови». Разом з тим

статтею 49 законопроекту визначено, що Уповноважений із захисту державної мови діє на всій території України з метою сприяння...

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, додайте 30 секунд, щоб завершити.

ЛУЦЕНКО І.С. ...з метою сприяння функціонуванню української мови як державної у сферах суспільного життя тощо. Назва проекту Закону: «Про забезпечення функціонування української мови як державної». Власне, тому й потрібно внести зміни до назви цієї статті і доповнити словами «під час здійснення ним державного контролю за забезпеченням функціонування української мови», а не «застосування державної мови», як було. Хотілося б почути коментар керівника комітету з цього приводу.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Прошу голову роз'яснити позицію, чому врахували цю поправку в редакції комітету, а не в повному обсязі.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую, колего Луценко. Поправку, справді, враховано в редакції комітету, оскільки за своєю суттю вона була редакційною, але я підтримую вашу позицію. Прошу поставити на голосування в повному обсязі.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу поставити на голосування в повному обсязі.

«За» – 28.

Поправка залишається в редакції комітету.

Наступна поправка 1726 Оксани Продан. Шановна колего, будь ласка, вам надається слово.

ПРОДАН О.П., член Комітету Верховної Ради України з питань податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»). Шановний Миколо Леонідовичу! Я була рада почути під час попереднього обговорення, що ви проти запровадження відповідальності за мову

зустрічей, і це правильно з вашої логіки. Але разом з тим я хочу звернути вашу увагу на те, що в частині першій статті 188⁵² залишилася відповідальність саме за це, я цитую: «щодо застосування державної мови під час засідань, заходів, зустрічей і робочого спілкування». Я точно вважаю, що ненормально запроваджувати відповідальність за виконання закону саме в частині спілкування між собою. Тому прошу вас звернути увагу на цю статтю при доопрацюванні законопроекту і не буду наполягати ставити на голосування свою поправку.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Голово комітету, будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую, пані Оксано, за активну роботу над законопроектом, за подані вами поправки. Ми обов'язково під час фінального засідання комітету проаналізуємо це. Я погоджуюся з тим, що ваші зауваження є цілком логічними.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу визначатися.

Пані Оксана не наполягала, вона просто роз'яснила позицію. Добре.

Наступна поправка 1728 народного депутата Німченка. Будь ласка.

НІМЧЕНКО В.І. Шановні колеги, я хочу нагадати про те, що ми будуємо законодавчу систему, як ви її називаєте, я маю на увазі авторів законопроекту, забезпечення функціонування української мови в Україні. Якщо ви знайдете те, що через покарання чи через примус, які посягають на честь і гідність, на природні права громадян, ви можете досягнути кінцевої мети, то ви дуже глибоко помиляєтеся. Неможливо силою, асиміляцією прийти до цього результату.

Є розуміння дуже правове, дуже світоглядне і дуже самобутнє – це інтегруватися за змістом...

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, завершуйте, 30 секунд.

НІМЧЕНКО В.І. Україномовні, російськомовні громадяни України через співжиття змішуються в природному режимі існування, і не треба плутати російськомовну спільноту громадян України з Російською Федерацією. Навіщо ви ображаєте наших громадян? Ви що, не розумієте? Ви все розумієте, але, на жаль...

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення вашої поправки, яку було відхилено.

Коментар голови комітету. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. У цій поправці не йдеться ані про Російську Федерацію, ані про російськомовних громадян, яких ми поважаємо, шануємо. Йдеться про те, що якщо чиновники, міністри, голови державних адміністрацій будуть порушувати Закон «Про забезпечення застосування української мови як державної», конституційний закон, який підтверджений Конституційним Судом, де ви працювали, то, очевидно, вони мають нести лише адміністративну відповідальність. Громадян це не стосується.

Вашу поправку було відхилено, оскільки обов'язковість вимог Уповноваженого із захисту державної мови має забезпечуватися санкціями за її ігнорування, і слід звернути увагу, що санкція встановлюється лише за повторне або систематичне невиконання.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.

Колеги, я дуже прошу визначатися щодо поправки 1728. Будь ласка.

«За» – 14.

Поправку відхилено.

Наступна поправка 1729. Пані Бойко, будь ласка.

БОЙКО О.П. Шановні колеги, У поправці 1729 пропонується у пункті 2.1 Розділу VIII «Перехідні положення» вилучити зміни до статті 188⁵⁰ – це в першому читанні, а в другому це стаття 188⁵³ Кодексу України про адміністративні правопорушення – повністю у зв'язку з тим, що назва статті звучить так: «Невиконання законних вимог Уповноваженого із захисту державної мови». А я вважаю, що

уповноважений – це одноосібне прийняття рішень, і дуже обережно треба ставитися до обрання санкцій від однієї особи.

Тому пропоную одноосібне рішення щодо санкцій взагалі не застосовувати в такому законі. Прошу поставити на голосування.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дуже дякую за роз'яснення вашої поправки.

Колеги, я буквально на кілька хвилин продовжу засідання, щоб ми завершили дебати щодо поправки 1729, і після неї відразу оголосимо перерву.

Тепер на вимогу нашої шановної колеги пані Бойко коментар голови комітету, чому цю поправку було відхилено.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую, шановна колего. З нашої точки зору, обов'язковість вимоги уповноваженого має забезпечуватися санкціями. Як я говорив попередньо, вони не застосовуються, якщо це відбувається вперше, тільки якщо це відбувається систематично, вони можуть бути оскаржені в суді, вони не стосуються приватного життя громадян. Тому я не бачу тут ніякої загрози, але ми маємо захистити українську мову в Українській державі, коли ми говоримо про державну і публічну сферу, не втручаючись жодним чином у приватну сферу і не обмежуючи права людей спілкуватися будь-якою мовою, якою вони розмовляють.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, шановний колего.

Прошу поставити на голосування поправку 1729. Будь ласка, прошу визначатися.

«За» – 23.

Поправку відхилено.

Колеги, зараз відповідно до Регламенту Верховної Ради України оголошується перерва на 30 хвилин. До того ж голова комітету Микола Княжицький, який віддано три години за трибуною доповідав поправки, просить, щоб ми відпустили його на ці 30 хвилин.

Я оголошую перерву до 12 години 35 хвилин. Після перерви ми розпочнемо роботу з поправки 1730 народного депутата Ірини Степанівни Луценко.

Дякую, друзі, і до зустрічі за 30 хвилин.

(Після перерви)

ГОЛОВУЮЧА. Шановні колеги, прошу повертатися до сесійного залу. Перерва завершилася, і ми продовжуємо роботу щодо розгляду проекту Закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної». Як вам відомо, ми працюємо над поправками до законопроекту і зупинилися на поправці 1730 народного депутата пані Ірини Луценко. Зараз ми одну хвилину зачекаємо голову комітету Микола Княжицького, який з документами йде до трибуни, і продовжимо роботу.

Колеги, прошу повертатися до сесійного залу, розпочинаємо нашу роботу.

Поправка 1730 народного депутата пані Ірини Луценко. Її було враховано в редакції комітету. Будь ласка, пані Луценко.

ЛУЦЕНКО І.С. Шановні колеги, шановні виборці! Мою поправку враховано редакційно, але я хотіла б висловити свої редакційні зауваження. Назва нової статті 188⁵³ Кодексу України про адміністративні правопорушення звучить так: «Невиконання законних вимог Уповноваженого із захисту державної мови під час здійснення ним державного контролю за застосуванням державної мови». Однак у самій статті мова йде про повторне невиконання законних вимог Уповноваженого із захисту державної мови під час здійснення ним державного контролю за застосуванням державної мови. Слово «повторне» має бути виключене, повторним може бути вчинення правопорушення, а не його невиконання.

Хочу також наголосити, що оголошення попередження з вимогою усунути порушення, передбачене лише статтею 57 законопроекту, і стосується порядку накладення штрафів на суб'єктів господарювання за порушення...

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, додайте 30 секунд, щоб завершити.

ЛУЦЕНКО І.С. ...за порушення закону щодо застосування державної мови у сфері обслуговування споживачів.

Проху врахувати це, шановний голово комітету.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Коментар голови комітету. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую, шановна колего. У вашій правці 1730, справді, говориться про те, що абзац дев'ятнадцятий необхідно доповнити словами «або представників Уповноваженого із захисту державної мови». Її було враховано редакційно. Комітет врахував можливість направлення вимог представникам уповноваженого у статті 49 тіла законопроекту.

Ми довго радилися і вирішили, що санкції можуть застосовуватися лише до повторного невиконання вимоги уповноваженого, тому що деколи невиконання такої вимоги перший раз, з нашої точки зору (все-таки ми розробили ліберальний законопроект), не повинно за собою тягнути санкції.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Прошу голосувати за поправку 1730 у повному обсязі в редакції автора. Будь ласка.

«За» – 21.

Поправка залишається в редакції комітету.

Наступна поправка 1731 народних депутатів Німченка і Шуфрича. Будь ласка, слово надається пану Шуфричу.

ШУФРИЧ Н.І., член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційний блок»). Дякую, шановна головуюча. Шановні колеги, хочу відзначити присутність наших колег, які стурбовані питанням захисту української мови. Нас приблизно 35-45. До наступної поправки порахую і скажу точно.

Щодо самої поправки, хочу вам сказати, шановні колеги, що ми категорично проти будь-якої відповідальності за поданням уповноваженого. Ми вважаємо, що будь-яке покарання у зв'язку з прийняттям такого закону є антиконституційним і таким, яке спотворює норми Конституції, особливо статті 10, 11 і 22. Тому ми просимо відмовитися від будь-яких можливостей щодо притягнення до відповідальності.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧА. Коментар голови комітету. Прошу.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Шановні колеги, якщо ви подивитеся, як проводить свої засідання, наприклад, Європейський парламент, то під час обговорення поправок, які до цього обговорюються в комітетах, там знаходиться буквально декілька людей, а на голосування приходить повний зал, бо, справді, приходять до залу ті люди, які наполягають на своїх поправках, хочуть щоб вони були почуті, і так, як ви, порушують питання, які не були враховані комітетами. Тому я вдячний усім депутатам, які беруть участь в обговоренні цього законопроекту.

Вашу поправку відхилено, оскільки комітет вважає, що обов'язковість вимог уповноваженого має забезпечуватися санкціями за їхнього ігнорування. Санкції і покарання – це різні речі.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Я прошу визначатися щодо поправки 1731.

«За» – 9.

Поправку відхилено.

Наступна поправка 1732 так само народних депутатів Німченка і Шуфрича. Будь ласка.

ШУФРИЧ Н.І. Дякую. Шановні українці, після того, як до залу зайшов наш Сергій Власенко, нас стало 49 у залі (*Шум у залі*).

Колега Мушак, ви зайшли перед Сергієм Власенком, я уважно слідкував.

Що стосується поправки. Я хочу зачитати її текст, який ми просимо виключити: «тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян». Ви знаєте, я не проти того, щоб людей, які при владі, штрафували, але точно не з цього приводу. Ось за те, що люди погано живуть, за те, що підвищують комунальні тарифи, через що вони вже не в змозі за це платити, треба штрафувати, звільняти і притягати до відповідальності. Про це ми чомусь не говоримо. А коли людина, можливо, і не знає досконало української мови, але може бути ефективною в питанні щодо допомоги нашим громадянам, то її обов'язково треба оштрафувати та притягнути до відповідальності. Ми категорично...

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, завершуйте. Ви завершили вже, так?
Коментар голови комітету. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую, шановний колего. Але це лише проект Закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної». Я вірю в те, що ви свою ініціативу не на словах, а на ділі підтвердите, подасте законопроект про штрафування за встановлення високих тарифів, і ми розглянемо його в залі, але його вже доповідатиме голова іншого профільного комітету.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу визначатися щодо поправки 1732.

«За» – 6.

Поправку відхилено.

Наступна поправка 1733. Нестор Шуфрич просить поставити її для підтвердження. Будь ласка, увімкніть мікрофон пана Шуфрича.

ШУФРИЧ Н.І. Ми, безумовно, хотіли б, щоб автори цієї поправки висловили свою позицію щодо погодження того, що їх поправку було враховано в редакції комітету. Таку можливість, безумовно, нашим колегам треба надати. Але вони доручили це питання озвучити мені, і з огляду на те, що їх пропозицію не було враховано, і пані Королевська, і колега Солод просять поставити її для підтвердження.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Коментар голови комітету. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую.

Колеги Королевська і Солод пропонують абзац другий статті 188⁵⁰ викласти в редакції: «тягне за собою попередження або накладення штрафу на посадових осіб від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».

Цю поправку, справді, було враховано, оскільки застосування заходу реагування передбачено в статті 57 тіла цього законопроекту, і мова йде про повторне порушення. Але я не проти того, щоб поставили для підтвердження, як пропонує колега Шуфрич, у повному обсязі.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу поставити цю поправку на вимогу пана Шуфрича в повному обсязі. Прошу голосувати.

«За» – 7.

Поправка залишається в редакції комітету.

Наступна поправка 1734 Німченка і Шуфрича. Будь ласка, слово надається пану Нестору.

ШУФРИЧ Н.І. Дякую. Шановні колеги! Шановна пані головуєча! Я, до речі, хочу звернутися до доповідача. Була суперечка під час засідання до перерви щодо бажання або небажання подати законопроект про захист використання мов національних меншин і російської мови. На жаль, такої можливості немає, тому що є альтернативні законопроекти, які зареєстровані ще до того, як був скасований Конституційним Судом закон Колесніченка – Ківалова. Тому відповідно до Регламенту не можна подавати нові законопроекти, а можна вносити поправки під час другого читання. На жаль, такі обставини.

Ми давно вже подали б відповідний законопроект, але ми проти додаткової статті до цього законопроекту, як зараз пропонується, – після статті 244²¹ доповнити статтею 244²². Ми вважаємо, що і так забагато різних статей, які є недоречними, і продовжуємо нашу...

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, завершуйте.

ШУФРИЧ Н.І. ...продовжуємо нашу дискусію буквально під час розгляду наступних поправок, де ми будемо розкривати суть цього доповнення.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення вашої поправки.

Коментар голови комітету. Прошу.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Автори поправки заперечують назву статті. Відповідно до статті 213 Кодексу про адміністративні правопорушення застосовувати адміністративні санкції можуть лише ті органи, які на пряму визначені кодексом. Тому для дотримання цієї норми дана стаття обов'язково має бути додана.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Прошу визначатися щодо поправки 1734. Прошу.

«За» – 5.

Поправку відхилено.

Наступна поправка 1735 Німченка і Шуфрича. Будь ласка, увімкніть мікрофон пана Шуфрича.

ШУФРИЧ Н.І. Дякую. Ми не проти назви відповідної додаткової статті, яку вже внесено, тому що нашу поправку про її виключення не було підтримано. Ми проти цієї додаткової статті по суті, тому мова йде не лише про назву, і під час розгляду самої додаткової статті ми ще будемо про це говорити.

Для нас принципове питання – не перевантажувати і так доволі навантажений законопроект додатковими статтями, додатковими новелами, тому що, я вважаю, авторському колективу і комітету й так буде непросто такий закон видати в остаточному варіанті і збалансувати. Я не виключаю, що нам ще потрібно буде повертатися до розгляду цього законопроекту в повторному другому або в третьому читаннях.

А поки прошу поставити на голосування і підтримати...

ГОЛОВУЮЧА. Ви завершили? Будь ласка, 15 секунд.

ШУФРИЧ Н.І. Ми просимо поставити на голосування нашу поправку про виключення цієї статті – не назви, а статті.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Роз'яснення голови комітету. Прошу.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Насправді ця поправка стосується назви статті 244²² «Уповноважений із захисту державної мови». Колеги Німченко і Шуфрич пропонують виключити цю назву. Комітет відхилив цю поправку.

А щодо суті поправки, то я пояснював це під час розгляду попередньої поправки, вони аналогічні. Для дотримання цієї норми обов'язково має бути додана стаття щодо адміністративних санкцій.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Прошу визначитися щодо поправки 1734. Будь ласка, колеги (*Шум у залі*). Так, абсолютно справедливо, поправка 1735. Ви праві, Несторе Івановичу.

«За» – 9.

Поправку відхилено.

Наступна поправка 1736. Це поправка шановної колеги пані Ірини Луценко. Будь ласка.

ЛУЦЕНКО І.С. Шановні народні депутати, шановні виборці, главу 17 «Підвідомчість справ про адміністративні правопорушення» Кодексу України про адміністративні правопорушення пропонується доповнити новою статтею.

Суть її полягає в тому, що Уповноважений із захисту державної мови розглядає справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням законодавства у сфері застосування державної мови та невиконання законних вимог представника уповноваженого. Ми пропонуємо, що буде доцільним для практичної реалізації норм закону передбачити можливість розгляду відповідних справ не лише Уповноваженим із захисту державної мови, але і його представником.

Прошу голову комітету прокоментувати цю тезу.

ГОЛОВУЮЧА. Коментар голови комітету. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Це стаття про процесуальний статус Уповноваженого із захисту державної мови. Уповноважений призначається урядом, а представник урядом не призначається. Саме тому для того, щоб не було атак на наш комітет, щоб нас не звинувачували в тому, що представники, наприклад, десь не відповідно до закону застосовують ті чи інші санкції, ми вирішили зосередити санкції лише в уповноваженого. Це редакційна поправка, повноваження Уповноваженого із захисту державної мови та його представника розкриті в статті 49 тіла законопроекту, і оскільки, як я вже казав, представник урядом не призначається, він не може повністю ці питання вирішувати.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.

Прошу на вимогу пані Луценко поставити поправку на голосування для підтвердження в повному обсязі. Прошу визначатися.

«За» – 26.

Поправку відхилено. Вірніше, поправка залишається в редакції комітету. Я неправильно сформулювала рішення залу.

Наступна поправка 1737. Народний депутат Папієв вимагає слова. Будь ласка, пане Михайле.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановні громадяни України! Шановна головуюча! До речі, Ірино Володимирівно, я вам дякую за те, що ви, по-моєму, єдина з цієї президії Верховної Ради України, яка дотримується норм Регламенту Верховної Ради України і чітко іде відповідно до нього. Хотілося б, щоб і ваші сусіди зліва теж якось визначилися зі своїм вільним часом, прочитали Регламент і дотримувалися його. Якщо є необхідність, то я як член регламентного комітету можу ініціювати проведення курсів на базі регламентного комітету з тим, щоб було донесено кожену норму Регламенту і щоб у президії дотримувалися Регламенту Верховної Ради України, бо це закон України.

Стосовно цієї поправки. Я прошу поставити її для підтвердження.

На завершення прошу все-таки надавати кожному народному депутату України рівні можливості на його право законодавчої ініціативи, і щоб мені не доводилося таким...

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, додайте 20 секунд, щоб завершити.

ПАПІЄВ М.М. ...застудженим голосом перекрикувати і вимагати слова, яке мені належить за Регламентом і Конституцією України як представнику українського народу, від президії, від того, хто веде ці засідання. Прошу рівно ставитися. Ми всі рівні народні депутати України незалежно від політичної партії, незалежно від тієї місцевості, яка нас делегувала, і просив би, щоб ви й надалі вели так гарно і законно засідання...

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, шановний колего.

Я не погоджуюся з вами в контексті того, як президія дотримується Регламенту. Вважаю, що нинішня президія ідеально порівняно

з деякими іншими президіями дотримується Регламенту, виходячи навіть з того, що законопроект, який ми зараз розглядаємо, ідучи за кожною поправкою на відміну від багатьох попередніх парламентів, коли подібні масштабні, ґрунтовні закони приймалися за процедурою *ad hoc*.

Звичайно, це наша спільна робота – і президії, і кожного народного депутата України, що з кожним днем ми все більше шануємо Регламент і демонструємо високу політичну культуру. А ось чого ми поки що не демонструємо – це відвідання засідань парламенту, з цим поки що в нас великий напруг і не прогрес, а регрес.

Я прошу голову комітету прокоментувати поправку 1737. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую, колего Папієв. Вибачте, якщо я, може, різко з вами говорив. Ви із застудженим голосом, як ви сказали, хворий, я співчуваю вам, розумію деякі ваші вислови у зв'язку з цим.

Цю поправку враховано лише в редакції комітету. Автори поправки Лубінець, Валентиров і Пономарьов.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Я прошу на вимогу народного депутата Папієва поставити поправку 1737 на голосування в повному обсязі. Прошу визначатися.

«За» – 6.

Поправка залишається в редакції комітету.

Наступна поправка 1738 народних депутатів Німченка і Шуфрича.

Пане Шуфрич, будь ласка.

ШУФРИЧ Н.І. Дякую. Ось ми дійшли до дискусії щодо самої нової додаткової статті. Вона теж стосується відповідальності. Ми категорично проти того, щоб за таким законом була можливість накладання штрафів або притягнення до відповідальності, тим паче на підставі, підкреслюю, законної вимоги уповноваженого.

До речі, вимоги будь-якого представника центрального органу влади можуть бути виключно законні. Навіщо це треба підкреслювати,

ну, це вже друге питання. А з іншого боку, це питання вже було врегульовано, на наш погляд, у попередній статті, яку, на жаль, прийнято.

Тому я ще раз хочу наголосити на тому, що, не сприймаючи цього законопроекту в принципі, ми все-таки висловлюємося за те, щоб в остаточній редакції у разі його прийняття він максимально відповідав принципам...

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, завершуйте, 30 секунд.

ШУФРИЧ Н.І. Наша мета – щоб такий закон у разі його прийняття все-таки відповідав принципам законотворчості і застосування його було спрощено. Хоча за принципами ми категорично проти такого закону, ще раз наголошую.

ГОЛОВУЮЧА. Зрозуміли вашу позицію.
Коментар голови комітету щодо поправки 1738.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Шановний колего, ця поправка якраз не стосується відповідальності. Вона стосується процесуального статусу уповноваженого, і про санкції в ній узагалі не йдеться. Підкреслено слова «законні вимоги», тому що незаконні вимоги ніхто не повинен виконувати, відповідно санкції за їх недотримання застосовуватися не можуть. Комітет цю поправку відхилив.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, шановний колего, за роз'яснення.
Прошу визначатися щодо поправки 1738.

«За» – 9.

Поправку відхилено.

Наступна поправка 1739 пані Луценко. Комітет врахував її частково. Пані Луценко наполягає на слові. Будь ласка, пані Ірино.

ЛУЦЕНКО І.С. Прошу проголосувати і підтримати мою поправку в цілому.

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, коментар голови комітету, чому поправку пані Луценко було враховано тільки редакційно.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Поправку було враховано редакційно, оскільки вона пов'язана зі зміною нумерації пунктів, спричиненою розглядом поправок суб'єктів законодавчої ініціативи. Але я не заперечую проти врахування цієї поправки в цілому.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, колеги.

Комітет підтримує, щоб цю поправку було враховано в повному обсязі. Я прошу визначатися і підтримати пані Луценко. Будь ласка. Комітет не заперечує, навпаки, підтримує.

«За» – 33.

Поправка залишається в редакції комітету, але в залі є потенціал. Ви бачите, набираємо аж три десятки голосів щодо деяких поправок.

Наступна поправка 1740. Слова вимагає Нестор Шуфрич. Поправку було враховано. Я перепрошую, пані Бойко перша підняла руку, вибачте. Пані Олено, вам надається слово, звичайно.

БОЙКО О.П. Шановні колеги, я пропоную поправку 1740, яку враховано в редакції комітету, підтримати в цілому, тому що, по суті, вона підтримана в цілому.

Наші колеги пропонують у пункті 1 частини першої статті 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення вилучити слова «мовний інспектор» зі статей 188⁴⁹ і 188⁵⁰. По суті, вони були вилучені, тому логічно, що цю поправку в цілому було підтримано комітетом.

Прошу підтримати її в цілому.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Я прошу надати коментар голову комітету, чому цю поправку було лише редакційно враховано.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Її враховано редакційно, тому що згадки про мовних інспекторів узагалі вилучено не лише з тих статей, а повністю з усього тіла законопроекту. Розповіді про те, що нібито будуть десь ходити мовні інспектори або, як казав один з колег, опричники, не відповідають дійсності. Немає тут ані опричників, ані мовних інспекторів.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Я прошу колег визначатися щодо цієї поправки. Пані Олена просить підтримати її в повному обсязі. Будь ласка.

«За» – 12.

Поправка залишається в редакції комітету.

Наступна поправка 1740 народних депутатів Шуфрича і Німченка. Будь ласка, слово... (*Шум у залі*). Ні, зараз розглядається поправка 1740. Вибачте, це в мене вже щось із зором.

Слово надається пану Шуфричу. Будь ласка.

ШУФРИЧ Н.І. Пані Ірино, вибачте, мабуть, усе-таки поправка 1741.

ГОЛОВУЮЧА. Поправка 1741, так. Я кажу, що вже недобачаю.

ШУФРИЧ Н.І. Дякую. Так, після стількох годин розгляду це все зрозуміло й абсолютно природно.

Я хочу звернутися до головуючого з приводу поправки 1738, яку, на жаль, не було підтримано. Я її зачитаю, тому що в ній ішлося саме про відповідальність: «Уповноважений із захисту державної мови розглядає справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням законодавства у сфері застосування державної мови та невиконанням законних вимог представника Уповноваженого із захисту державної мови». Тобто я був правий і виступав якраз проти того, щоб була будь-яка відповідальність.

Стосовно цієї поправки, ми вважаємо, що зміна недоречна і просимо вилучити цю статтю. Ми проти того, щоб вона була...

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, коментар голови комітету щодо поправки 1741.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Так, як я й говорив, у цій поправці мова йде лише про розгляд справ, а не про відповідальність за порушення. Відповідальність за порушення визначається в інших статтях, тому комітет був проти, щоб її підтримувати.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.

Колеги, я прошу визначитися щодо поправки 1741.

«За» – 10.

Поправку відхилено.

Наступна поправка 1743 Німченка і Шуфрича. Її було враховано, але пан Шуфрич вимагає слова. Будь ласка.

ШУФРИЧ Н.І. Дякую. Небагато наших поправок було враховано, і, безумовно, кожна наша поправка наближає цей законопроект до відповідності статті 10 Конституції. На жаль, абсолютну більшість наших поправок не було враховано, тому щодо конституційності такого закону, я вже сьогодні можу сказати, буде багато запитань, будуть і конституційні звернення, я переконаний у цьому. Надія на одне – що все-таки ми утримаємося від голосування в цілому і повернемося до повторного другого читання або, можливо, і до нового тексту законопроекту.

Але я хочу привітати колегу Ірину Луценко, абсолютно правильно сказали, що 33 голоси – це вже прорив, це не тільки прорив, це більшість із присутніх у залі. Тобто можна вважати, що її поправка отримала сьогодні більшість, але, на жаль, не згідно з Конституцією.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧА. Не згідно з Конституцією, а це не відповідає поки що Регламенту Верховної Ради України. Насправді, якщо нинішній парламент внесе зміни до Регламенту, і ми вийдемо на європейську норму голосування від кількості присутніх, то тоді поправка пані Ірини Луценко вважалася б прийнятою у повному обсязі.

Коментар голови комітету щодо поправки 1743. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Насправді досить багато поправок колег Німченка і Шуфрича було враховано, це одна з них, її враховано, оскільки зміни до процесуальних кодексів не вносилися, бо після реєстрації закону в країні було проведено судову реформу з викладенням кодексів у нових редакціях. Безпосередньо в цих кодексах питання мови добре регулюється. І питання застосування державної мови в процесуальних кодексах, між іншим, розглядалося Венеціанською комісією, а це є ще одним аргументом на користь залишення їх

редакції без змін. Ми погодилися з цим, тому вилучили ці норми і врахували поправку колег Німченка і Шуфрича.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.

Не наполягає Нестор Шуфрич на голосуванні цієї поправки.

Наступна поправка 1744. Наполягає на слові народний депутат Папієв. Будь ласка, пане Папієв.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановні колеги, мені щойно телефонували представники спільноти румун в Україні. Я ще раз привертаю вашу увагу, що позавчора на площадці Ради Європи у Страсбурзі проводився «круглий стіл», у якому брали участь народний депутат України Василь Брензович від угорської спільноти, Ауріка Божеску від румунської спільноти. Мені було б дужецікаво, щоб ви з перших вуст почули, що всі національно-культурні товариства румун в Україні, угорців в Україні, болгар в Україні висловилися за те, що такий закон порушує конституційні права та свободи національних меншин говорити рідною мовою, навчатися рідною мовою забороняє російську мову і мови національних меншин.

Я прошу поставити цю поправку для підтвердження.

ГОЛОВУЮЧА. Коментар голови комітету. Прошу.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Колега Брензович з представниками болгарської громади є в залі. З ним у нас, дійсно, відбуваються дебати з деяких пунктів, а з представниками болгарської громади ми зустрічалися, вони підтримують цей законопроект, так само як і народні депутати, які представляють румунську громаду, присутні в цьому залі, беруть участь у засіданнях. Тому я думаю, що не потрібно перекручувати деякі факти.

А щодо цієї поправки, то, будь ласка, ми зараз розглядаємо поправки до пунктів, які виключені із законопроекту відповідно до ініціативи Нестора Шуфрича і пана Німченка.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Прошу поставити на голосування поправку 1741 у варіанті, який запропонував голова комітету. Будь ласка.

«За» – 16.

Рухаємося далі.

Поправка 1745. Слово надається Нестору Шуфричу. Будь ласка.

ШУФРИЧ Н.І. Дякую. Шановна пані головуюча, за всієї поваги до вас і до норм Регламенту Верховної Ради України, в розділі «Верховна Рада України» Конституції визначено, що Верховна Рада України приймає рішення більшістю від конституційного складу, крім двох випадків. Один – стосується процедурних питань, де можливо прийняття рішення 150 голосами, тобто третиною, і унікальний єдиний випадок, коли рішення може бути прийнято 225 голосами, тобто половиною, а не більшістю, – це прийняття Конституції Автономної Республіки Крим. Ну, про Крим, мабуть, не сьогодні ми будемо говорити, на жаль.

Ми дякуємо, що нашу поправку було враховано. Ще раз підкреслюю, якби поправки мого колеги Німченка і мої були враховані в повному обсязі, то я абсолютно переконаний, що такий закон об'єднав би країну і викликав би лише слова подяки у всіх наших сусідів як на заході, так...

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, завершуйте, 15 секунд.

ШУФРИЧ Н.І. Дуже важливо, щоб після прийняття такого закону був консенсус із його сприйняттям усередині нашої країни. Це не менш важливо, хоча, безумовно, пріоритет – це наші внутрішні настрої, це щоб...

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Прошу коментар голови комітету щодо поправки 1745.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Цю поправку враховано. До речі, про Крим ми сьогодні теж будемо говорити і говоримо, тому що Крим є невід'ємною частиною України, і він згадується в цьому законопроекті. Ми законодавчо регулюємо процеси, які відбуваються на території Криму, який, на жаль, тимчасово окупований.

Поправку враховано, і я вірю в те, що закон, справді, об'єднає країну. Ми бачимо, як досить ефективно працюють у цьому залі представники різних фракцій, не бачу жодних інших загроз.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Пан Шуфрич не наполягає на голосуванні цієї поправки.

Наступна поправка 1746. Так само слово надається Нестору Шуфричу. Будь ласка.

ШУФРИЧ Н.І. Дякую. Я з вашого дозволу продовжу. Безумовно, дуже важливо, щоб після прийняття цього закону ми не стали свідками чергових дискусій і протистоянь. Сподіваюся, що це не викличе широкої конфронтації, що остаточна редакція закону все-таки буде такою, яка задовольнить сьогоднішні вимоги суспільства, у тому числі й моїх родичів-угорців, і наших друзів з інших країн, родичів із Росії, яких у наших громадян мільйони.

Сьогодні ми маємо дуже уважно поставитися до питання співіснування мов у нашій країні. Сподіваюся, що після прийняття цей закон буде мостиком, який об'єднає нашу країну, а не прірвою, яка стане ще одним приводом...

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Ви хочете завершити? Все, ви вже поставили крапку, не наполягаєте на голосуванні, вимагаєте тільки коментар голови комітету.

Будь ласка, пане Княжицький, ваш коментар.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Повністю підтримую, як це не дивно, заяву колеги Шуфрича, бо ми не є політичними односторонцями, але переживаємо за мир і злагоду в Україні, за одним винятком: чесно кажучи, мене не дуже обходить, як до цього закону поставляться мільйони громадян з інших країн. А в тому, що він об'єднає мільйони громадян України, у мене немає жодних сумнівів.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за конструктив усім промовцям і за відсутність мови ворожнечі.

Рухаємося далі.

Поправка 1747. Слово надається Нестору Шуфричу. Будь ласка.

ШУФРИЧ Н.І. Дякую, пані головуюча. Я уточню свою позицію, мабуть, доповідач був трохи зайнятий і недочув мене, а саме: я говорив, що мільйони українців мають родичів за кордоном і спілкуються з ними рідною мовою. Тобто мова йшла не про мільйони за кордоном, але можна включити логіку: якщо декілька мільйонів українців мають родичів за кордоном, то відповідно цих родичів є мільйони. Я думаю, що навколо цього нам не варто сперечатися і руйнувати консенсус і порозуміння, які було знайдено під час обговорення попередньої поправки.

Тому я, дійсно, вболіваю за те (не тільки я, а й, переконаний, більшість народних депутатів, абсолютна більшість громадян України), щоб після прийняття цього законопроекту ми з повагою дивилися один одному в очі, щоб українці не порушували питання: а я більший українець, тому що в мене є якийсь сертифікат...

ГОЛОВУЮЧА. Коментар голови комітету. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. У мене немає особливого коментаря. Очевидно, якщо є консенсус, це дуже добре, зробимо разом хороший закон.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Наступна поправка 1748. Так само слово надається народному депутату Шуфричу.

ШУФРИЧ Н.І. На продовження теми, тому що ці поправки стосувалися того, щоб нашим громадянам спростити можливість у даному випадку спілкування в системі судочинства, що занадто важливо, і ми раді, що нашу поправку було враховано.

Я ще раз кажу, на жаль, не всі наші поправки було враховано, як, до речі, і багатьох наших колег, які стояли на принципах відповідності Конституції цього законопроекту, а зараз, на жаль, я змушений констатувати, що його прийняття в тій редакції, яка попередньо сьогодні вже проглядається, може викликати велику стурбованість і у фахівців у Верховній Раді України, і в народних депутатів, але головне – у наших громадян, які з нетерпінням чекають, чим закінчиться розгляд цього законопроекту, за всієї поваги до позиції кожного.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Я думаю, що не буде коментаря голови комітету, тому що Микола Княжицький висловив позицію комітету щодо блоку цих поправок хвилиною раніше.

Наступна поправка 1749. Михайло Папієв. Будь ласка. А через 1 хвилину я надам слово пані Бойко.

Прошу вас, пане Михайле.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановні колеги, шановні громадяни України! Зверніть увагу на всі поправки, які розглядаються сьогодні. Вони стосуються внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України, і ми, представники традиційної опозиції, кажемо, що такий закон матиме головну функцію – каральну і встановлюватиме нерівність серед громадян України щодо рідної мови. Тобто ви за таким законом забороняєте українцям говорити російською мовою, якщо вона для них є рідною, говорити румунською мовою, говорити угорською мовою, і тут знову-таки вносите статті до Кримінального кодексу.

Скажіть мені, будь ласка, як ви юридично опишете публічне приниження чи зневажання української мови? Тобто ви вносите термінологію, яка абсолютно відсутня в Кримінальному кодексі, і кожен з вас буде вільно...

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, додайте 30 секунд, щоб завершити.

ПАПІЄВ М.М. Ви ж уявіть собі, оцей ваш уповноважений і його представники на місцях, а ними в більшості стануть, як показує досвід, люди з достатньо складною психічною нозологією, кожен з них почне тлумачити цю норму по-своєму і слова «публічне приниження» чи «зневажання української мови», тлумачення яких відсутнє в Кримінальному кодексі, в інших законах...

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за вашу позицію, висловлену щодо цієї поправки. Нагадаю, що мова йде про поправку 1749, яку враховано комітетом.

Коментар голови комітету. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Комітет підтримав цю поправку, вилучивши зміни до Кримінального кодексу взагалі. За пропозицією комітету встановлювати кримінальну відповідальність за порушення правил застосування державної мови є не виправданим, і тому всі відповідні зміни було із законопроекту виключено (*Шум у залі*).

ГОЛОВУЮЧА. Пане Княжицький, надайте мені, будь ласка, зараз вашу позицію. Як ми ставимо на голосування?

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Я прошу поставити на голосування цю поправку з виключенням слів «у частині першій».

ГОЛОВУЮЧА. Ставлю поправку на голосування в редакції, запропонованій головою комітету. Прошу визначатися.

«За» – 23.

Поправка залишається в редакції, прийнятій комітетом.

Наступна поправка 1750. Будь ласка, пані Бойко.

БОЙКО О.П. Шановні колеги, поправка 1750 тотожна до поправки 1749. У чинній редакції Кримінального кодексу України передбачено відповідальність за публічну наругу над Державним Прапором України, Державним Гербом України та Державним Гімном України. У першому читанні, дійсно, була пропозиція щодо криміналізації відповідальності за публічне приниження і зневажання державної мови. Я позицію комітету почула. Але скажіть, будь ласка, чому в нас такий підхід: ми криміналізуємо відповідальність за наругу над державними символами, але прибираємо кримінальну відповідальність за публічне приниження і зневажання державної мови? Я хочу підкреслити, що не наполягаю на голосуванні, це просто до дискусії. Прошу дати відповідь.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Коментар голови комітету щодо поправки 1750. Прошу.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Ви знаєте, у законопроекті пропонується заборонити приниження державної мови, але, справді, не передбачається встановлення за це кримінальної відповідальності. Оскільки

дуже багато людей, які, власне, хочуть принижувати державну мову, прикриваючись тим, що нібито законом вводиться кримінальна відповідальність, поширювали про цей законопроект чутки та інформацію, які не відповідають дійсності, ми пішли на такий компроміс: виключили із законопроекту будь-яку кримінальну відповідальність. Крім того, ми вважаємо, що свідомість українських громадян є настільки високою, що принижувати рідну для мільйонів українців мову ніхто собі в нашій країні не дозволить.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Рухаємося далі.

Наступна поправка 1751 народних депутатів Німченка і Шуфрича. Будь ласка, слово надається пану Шуфричу.

ШУФРИЧ Н.І. Дякую. Шановна пані головуюча! Шановні колеги! Якраз врахування цієї поправки є ще одним підтвердженням, принаймні в цьому питанні щодо уникнення кримінальної відповідальності під час застосування такого закону, консенсусу й розуміння. Була велика дискусія щодо неможливості будь-якого притягнення, і ми стоїмо на цій позиції. На жаль, наші колеги наполягли на адміністративній та дисциплінарній формі притягнення до відповідальності, але виключено кримінальну відповідальність. Це наше велике досягнення, що в цьому законопроекті відсутня кримінальна відповідальність. Посилання на внесення змін до Кримінального кодексу є недоречним. Ми з колегою Німченком внесли відповідну поправку щодо виключення цієї норми і...

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, додайте 30 секунд, щоб завершити.

ШУФРИЧ Н.І. Наша поправка про виключення посилання на Кримінальний кодекс у «Перехідних положеннях» цього законопроекту є свідченням того, що законодавці зрозуміли неможливість кримінальної відповідальності в разі прийняття такого закону.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧА. Коментар голови комітету. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую колезі Шуфричу за розуміння. Прошу вас, шановний колего, ще раз донести і до ваших виборців, і до вашого співавтора Німченка, що із законопроекту вилучено кримінальну відповідальність. Я пояснював це колись Німченку. Думаю, що він, нарешті, після ваших слів зрозуміє, що це, справді, так, і ми разом створюємо ефективний закон для захисту української мови, яким не будуть лякати людей у різних регіонах нашої країни.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Колеги, далі йде великий блок поправок народних депутатів Німченка і Шуфрича, які було враховано комітетом. Ви щодо них вимагаєте слова? Будь ласка.

Я просто називатиму номер поправки, бо так розумію, ми не голосуватимемо щодо них, але ви використовуєте ваше право висловити позицію і щодо поправки, і щодо законопроекту.

Поправка 1754. Пане Шуфрич, будь ласка.

ШУФРИЧ Н.І. Дякую. Ми відкриваємо нову дискусію. Хоча всі ці поправки було враховано, але наші громадяни мають право знати про те, що нам вдалося із цього законопроекту виключити статті, які вже врегульовані іншими законами. У даному разі мова йде про систему судочинства. Ми будемо свідками того, як було бажання в цьому законі врегулювати питання, які вже врегульовані низкою законів, у тому числі законами про діяльність наших судів. Для уникнення того, щоб у різних законах були різні норми, і це давало б можливість для зловживань, ми внесли відповідні поправки, які було враховано.

Тому ми вдячні нашим колегам, які з розумінням поставилися до наших...

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, додайте 30 секунд, щоб завершити.

ШУФРИЧ Н.І. Ми, безумовно, вболівали, щоб уникнути розбіжностей, протистоянь між різними законами, і під час дискусії в комітеті наша позиція була підтримана, поправки враховано, що значно спрощує можливість використання такого закону.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.
Слово надається пану Княжицькому. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Це правда, комітет, дійсно, підтримав поправку колег Німченка і Шуфрича щодо вилучення із законопроекту змін до ЦПК. Це зумовлено тим, що в новій редакції кодексу питання мови вже вирішено і краще, ніж у попередній редакції. Крім того, як я вже говорив, зміни до кодексів проходили експертизу Венеціанської комісії. Комітет не хоче рухати так, як це було з Законом «Про освіту», зі змінами до кодексів. Ті норми, які пройшли експертизу Венеціанської комісії, ми принципово не рухали. Тому комітет підтримав поправку колег Німченка і Шуфрича.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.
Наступна поправка 1755. Слово надається народному депутату Шуфричу.

ШУФРИЧ Н.І. Дякую. Оце приклад того, про що ви щойно говорили. Ми попросили виключити поправку, що мовою господарського судочинства в Україні є державна мова, не тому, що ми проти того, щоб мовою господарського судочинства в Україні була державна мова, а тому що це питання вже врегульовано, і вносити його ще раз до «Перехідних положень» ми вважаємо нелогічним, таким, що ускладнює і без того доволі перевантажений законопроект.

Ви бачите, що це, мабуть, уперше в історії парламентаризму в Україні ми третій тиждень розглядаємо законопроект від крапки до крапки, від слова до слова, дискутуємо. Я можу сказати, що, мабуть, з окремими невідповідностями на початку розгляду і певним протистоянням між опозицією і коаліцією, на даному етапі цей законопроект розглядається з максимальним дотриманням вимог Регламенту Верховної Ради України.

Ми вдячні за підтримання нашої поправки і...

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.
Чи буде коментар голови комітету, чи рухаємося далі?
Рухаємося далі.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Ні, мені здається...

ГОЛОВУЮЧА. Буде коментар. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Так, я думаю, що ми можемо рухатися далі, можемо ефективно співпрацювати. Ми вимушені шукати консенсус у цьому залі, тому що нам усе одно треба збирати голоси як за законопроекти, авторами яких є представники коаліції, так і за законопроекти, авторами яких є представники опозиції. Я також вірю, що коли ми будемо голосувати за цей законопроект, то зробимо його таким, що його буде підтримано і представниками коаліції, і представниками опозиції, хоча для цього ще попереду, звичайно, непроста робота.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Наступна поправка 1756. Слово надається Нестору Шуфричу. Будь ласка.

ШУФРИЧ Н.І. На підтвердження того, про що ми говорили, я зачитаю поправку, яку ми просимо вилучити. Після зачитання поправки буде виглядати трохи дивно, що ми з колегою Німченком просимо вилучити цю поправку, а саме: «У судовому процесі може застосовуватися інша мова відповідно до умов, визначених цим Кодексом».

Про що йдеться? Ми в жодному разі не проти того, щоб використовувалися інші мови. Більше того, ми на цьому наполягаємо. Але це питання визначено і відповідними законами, якими врегульовано процес судочинства, і в цьому кодексі. Тому ми вважаємо зайвим ще раз говорити і виписувати це питання в «Перехідних положеннях» виключно через те, щоб не перевантажувати, як я вже говорив, і без того доволі непростий за своїм змістом законопроект. Прийняття цієї поправки тільки спрощує можливість його...

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Зрозуміла ваша пропозиція.

Коментар голови комітету. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Тут є низка поправок наших колег, які, справді, було враховано, оскільки такі норми діють у чинному законодавстві України. Мені немає що додати.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.

Наступна поправка 1757 так само Нестора Шуфрича.

ШУФРИЧ Н.І. Я з вашого дозволу зачитаю нашим громадянам ще одну поправку, тому що народні депутати переконують усіх, хто в залі, що її вже не раз прочитали: «Сторони, які беруть участь у справі, подають до суду письмові процесуальні документи і докази, викладені державною мовою». Як ми й говорили під час розгляду попередніх поправок, це питання вже визначено і в цьому законопроекті, і в тих законах, якими на сьогодні регулюється судотворчий процес. Тому зайве ще раз це питання відображати в цьому законопроекті, особливо в «Перехідних положеннях», виключно заради того, щоб, з точки зору законотворчості, спростити можливість виписання і прийняття цього законопроекту.

Дякуємо за підтримку нашої поправки.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Коментар голови комітету. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. У мене немає коментаря. Тут є ще декілька поправок, які було підтримано. Думаю, що вони не потребують коментарів, оскільки всі вони були підтримані з тієї причини, що це врегульовано в чинних кодексах. Можемо перейти до наступних поправок.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Рухаємося далі.

Наступна поправка 1758 так само народних депутатів Німченка і Шуфрича.

ШУФРИЧ Н.І. Це остання наша поправка в цьому блоці. Абсолютно переконаний, що народні депутати України вже прочитали і розуміють логіку наших дій і пропозицій. Я бачу, що в залі проводиться жвава дискусія навколо цих поправок. Я дуже вдячний колегам, що вони так вболівають за прийняття цього законопроекту. Щоправда, кількість присутніх народних депутатів у мене викликає велике засмучення. На жаль, їх могло б бути набагато більше. Але й тих майже 50 народних депутатів – це вже один з рекордів, який встановлено під час розгляду цього законопроекту.

Текст поправки такий: «Суди складають та оприлюднюють рішення державною мовою». Це питання врегульовано в інших законодавчих актах, тому абсолютно логічно, що виключається ця норма з «Перехідних положень». Ми дуже вдячні за підтримку нашої позиції.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Зрозуміла ваша позиція. Особливо приємно, звичайно, чути про високу оцінку роботи Комітету з питань культури і духовності з доопрацювання законопроекту. Сподіваюся, що це допоможе навіть змінити думку фракції, яку ви представляєте, і підтримати законопроект.

Наступна поправка 1759. Пані Бойко. Будь ласка. А потім надам слово вам, пане Папієв.

БОЙКО О.П. Шановні народні депутати, наша колега пані Подоляк запропонувала і в поправці 1759, і в неї є ідентичні поправки, щоб подані до суду процесуальні документи і докази викладалися державною мовою. У поправці 1759 пропонується внести зміни щодо цього до Кодексу адміністративного судочинства, а в поправці 1742 – до Господарського процесуального кодексу. Ці пропозиції комітетом було відхилено. Я вже почула думку комітету, але дякую пані Подоляк за її громадянську позицію і за розуміння того, що державні органи та органи судочинства мають виконувати свої функції державною мовою.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую вам за роз'яснення.

Я прошу зараз надати роз'яснення голови комітету.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую, шановна колего Бойко. Справа в тому, що у зв'язку з врахуванням наступної поправки 1760 колег Шуфрича і Німченка комітет відхилив цю поправку, оскільки вирішив не вносити змін до Кодексу адміністративного судочинства з причин, про які я говорив, бо вже після реєстрації цього законопроекту були прийняті інші кодекси.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.

Я прошу визначатися щодо поправки 1760.

«За» – 7.

Поправку відхилено.

Наступна поправка 1760. Слово надається Нестору Шуфричу.
Будь ласка.

ШУФРИЧ Н.І. Дякую. Шановні колеги, я прочитаю суть поправки, тоді буде більш зрозуміло: «У Цивільному процесуальному кодексі України статтю 7 викласти в такій редакції:». Я хочу звернутися до наших колег авторів цієї поправки. Ми вважаємо, що регулювати одним законом інший закон, а тим паче такий складний, як Цивільний процесуальний кодекс, недоречно. У разі бажання внести зміни до Цивільного процесуального кодексу України є можливість окремої законодавчої ініціативи. Після подання законопроекту про внесення змін до ЦПК це питання може бути врегульовано, якщо законодавець вважатиме за необхідне.

На нашу думку, незалежно від суті внесення змін в одному законі змінювати інші закони дуже небезпечно, це може внести плутанину. Тож внесення законом, проект якого ми зараз розглядаємо, змін до...

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, 30 секунд, щоб завершити.

ШУФРИЧ Н.І. ...буде недоречним і некоректним. Тому ми просили виключити цю норму. Нашу пропозицію було враховано, за що ми дуже вдячні нашим колегам.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Коментар голови комітету. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Комітет підтримав пропозицію про виключення із законопроекту всіх змін до Кодексу адміністративного судочинства з причин, які я вже пояснював раніше. Думаю, ми можемо всі наступні поправки, які враховано, їх не так багато, також швидко розглянути і перейти до тих поправок, які комітетом не враховано, бо вони потребують серйозної дискусії.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.

Наступна поправка 1761. Щодо неї вимагає слова пан Папієв. Будь ласка.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановні колеги, ось бачите, це знову те, що каже Нестор Іванович, і те, що абсолютно відомо кожному юристу в Україні, навіть студенту-юристу, – ви порушуєте рішення Конституційного Суду, таким законом пропонуєте внести зміни до Цивільного процесуального кодексу, до Кодексу адміністративного судочинства, до Кримінального кодексу України. Що ви робите?

Узагалі цей законопроект сформатований у такий спосіб... Я хочу привернути вашу увагу до статті 24 Конституції України, якою визначено, що не може бути привілеїв чи обмежень за мовними або іншими ознаками.

Ви зараз фактично закриваєте соціальні ліфти громадянам України, які представляють національні меншини, для яких рідною є російська мова, румунська мова, угорська мова, тому що ви створюєте привілеї за мовними ознаками. Це пряме порушення Конституції України. Схаменіться, будь ласка!

Україна – це багатонаціональна країна, і не руйнуйте...

ГОЛОВУЮЧА. Коментар голови комітету. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановний колего, я з великою повагою ставлюся до вашого хворобливого стану, бо ви сказали, що у вас застужений голос, я це пам'ятаю. Думаю, що саме через це ви не помітили, що ми не просто не вносимо змін до Кодексу адміністративного судочинства, а якраз врахували поправки колег Шуфрича і Німченка,

у яких пропонується виключити будь-які зміни. Комітет підтримав ці поправки. Тому жодних змін тут немає.

Щодо норм про соціальні ліфти, то вони не є предметом регулювання такого закону.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.

Наступна поправка 1762. Слово надається Нестору Шуфричу. Будь ласка.

ШУФРИЧ Н.І. Дякую. Шановні колеги, я хочу виправити, я говорю про Цивільний процесуальний кодекс, ми зараз розглядаємо відповідні зміни до адміністративного судочинства. По суті, це не міняє питання, але формально це інші закони. Логіка в нас така сама, щоб ми таким законом не вносили змін до законів, які вже прийнято. Це ускладнить можливість скорегувати використання обох законів, може ускладнити як судочинний процес, так і використання закону в разі, якщо він буде прийнятий. Тому ми й запропонували з «Перехідних положень» ці норми виключити. Дякуємо за підтримку. Комітет наші пропозиції врахував.

Я ще раз підкреслюю, у наших колег, які бажають внести зміни до інших законів після прийняття цього законопроекту, є таке право, але тоді це будуть зміни до законів, пов'язаних із судочинством.

ГОЛОВУЮЧА. Додайте 30 секунд, щоб завершити.

ШУФРИЧ Н.І. Це дасть можливість уникнути того, щоб у «Перехідних положеннях» вписувати доволі складні процедурні моменти, які ще складніше буде імплементувати в ті закони, на які посилаються. Тому ми й пропонуємо виключити це із «Перехідних положень» законопроекту.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Коментар голови комітету. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Хочу зауважити попередньому доповідачеві, що ніхто не перешкоджає в застосуванні рідної мови, так

само як ніхто не перешкоджає вивченню української мови нашими громадянами, які претендують на певні посади.

Щодо цієї норми. Я підтримую колегу Шуфрича. Ми, справді, повинні вносити зміни до інших законів лише в тому разі, якщо старий закон конфліктує з новим. У даному випадку конфліктів з Кодексом адміністративного судочинства не було, тому поправки колег Німченка і Шуфрича були підтримані комітетом.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую вам за роз'яснення.

Наступна поправка 1763. Слово надається пану Папієву. Будь ласка, увімкніть мікрофон.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. А поправка 1762?

ГОЛОВУЮЧА. Так, є ще поправка 1762. Слово надається Папієву. Будь ласка.

ПАПІЄВ М.М. Дякую, Несторе Івановичу, за надану можливість виступити.

Шановний пане доповідачу, знову-таки ви вводите людей в оману. Коли я кажу, що такий закон порушуватиме конституційні права громадян України, для яких є рідною інша мова, то зараз ви абсолютно неконституційно під час внесення змін до Кримінального кодексу, до Кодексу адміністративного судочинства, до Цивільного процесуального кодексу, обмежуючи право людей, що існує на сьогодні, чим порушуєте статтю 22 Конституції України, бо ви звужуєте конституційні права громадян, намагаєтеся зробити так, щоб людина, яка... А це реалії місцевості, бо багато людей, які є громадянами України, не володіють українською мовою, але володіють іншою мовою...

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, додайте 30 секунд, щоб завершити.

ПАПІЄВ М.М. Це їхнє конституційне право – захищати себе або отримувати повідомлення про підозру на зрозумілій, рідній їм мові. На сьогодні діє така норма, і вона забезпечується в судах. Ви зараз

хочете скасувати її – і взагалі зруйнувати конституційні права людей, які належать до національних меншин. Схаменіться, будь ласка!

ГОЛОВУЮЧА. Коментар голови комітету, який категорично не погоджується з такою оцінкою. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Так, але я зі співчуттям ставлюся до колеги Папієва, який із застудженим голосом прийшов сьогодні до залу, оскільки отоларингологічні проблеми можуть завадити тому, щоб було почуто те, що я сказав. Тому ще раз хочу наголосити, що в цьому законопроекті не пропонується внести жодних змін ані до Кримінального кодексу, ані до Кодексу адміністративного судочинства, ані до Цивільного процесуального кодексу, ані до інших кодексів, які згадував колега Папієв. Ніхто не забороняє говорити людям їхньою мовою, ніхто не вносить жодних змін, оскільки в цих кодексах вже врегульовано використання української мови. У першому читанні були спроби запропонувати такі зміни, але ми врахували велику роботу, поправки колег Німченка та Шуфрича і виключили внесення цих змін.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую вам за роз'яснення цієї поправки. До речі, дійсно, її було враховано, що говорить про те, що апріорі в цій поправці і в рішенні комітету не могло бути зневаги до мов національних меншин.

Ви ж не закладали зневаги у вашій поправці, пане Шуфрич? Ні? Будь ласка, увімкніть мікрофон пана Шуфрича на 1 хвилину.

ШУФРИЧ Н.І. Поправка 1762 кореспондується з поправкою 1756, вона приблизно така сама по суті.

Я хочу подякувати колезі Михайлу Папієву за те, що він сьогодні підтримує нашу позицію, висловлену від імені «Опозиційної платформи – За життя» мною та моїм колегою Німченком Василем Івановичем. Цим сьогодні продемонстровано принцип команди, яка стоїть на захисті конституційних прав наших громадян.

Щодо поправки 1762. Хочу її зачитати: «У судовому процесі може застосовуватися інша мова відповідно до умов, визначених цим

Кодексом». Я ще раз кажу, ані пан Папієв, ані пан Німченко, ані я не ставимо під сумнів можливість використання іншої мови, але звертаємо увагу наших колег, що це питання врегульовано в інших законодавчих актах, і тому просимо виключити цю норму заради спрощення процесу законотворчості.

Дякуємо за підтримку нашої поправки.

ГОЛОВУЮЧА. Наступна поправка 1763. Слово надається пані Бойко. Будь ласка.

БОЙКО О.П. Шановні народні депутати, у поправці 1763 нашого колеги Рибчинського пропонується у пунктах 2.2, 2.4, 2.5 Розділу VIII слова «і докази» виключити. Поправку враховано комітетом. Дійсно, у нормі про подачу процесуальних документів і доказів, викладених державною мовою, як це було прийнято в першому читанні, виключаються слова «і доказів». Тобто докази можуть подаватися іншою мовою. Оскільки всю статтю як позицію комітету було вилучено, коментувати й голосувати немає за що. Це просто констатація того, що була слухна пропозиція нашого колеги.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Прошу роз'яснення голови комітету.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Ця поправка колеги Рибчинського теж стосувалася внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства. Оскільки ми не вносили цих змін, то навіть ті поправки, якими пропонувалося визначити певні норми, нами не розглядалися, бо це питання врегульовано в новому чинному Кодексі адміністративного судочинства, який пройшов слухання Венеціанської комісії і був там підтриманий.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Друзі, автори і промовці не наполягають на голосуванні, тому ми рухаємося далі.

Поправка 1764 народного депутата Шуфрича, але слова щодо неї вимагає пан Папієв. Будь ласка.

ПАПІЄВ М.М. Дякую. Шановний доповідачу, я вдячний вам, що ви з повагою ставитеся до того, що я підтримую вас у тому, що з хворобливим голосом все-таки бути легше, ніж з хворобливою головою. Це абсолютна істина. І мені дуже хотілося б, щоб до цього законопроекту закладалися норми, які не мали б ознак хворобливої голови, щоб вони не лише відповідали Конституції, законам України, а щоб підтримували і впроваджували в життя конституційні права громадян України і не порушували їх.

Зараз ви говорите неправду людям, тому що поправки колег Шуфрича і Німченка стосувалися того, що ви ж у першому читанні зухвало всунули свої забаганки в тіло законопроекту і почали ним врегульовувати норми інших законів України. Слава Богу, що конструктивна частина комітету оговталася і все-таки підтримала позицію колег Німченка і Шуфрича.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Але я сподіваюся, що все-таки хворобливий голос пов'язаний виключно з тим, що ви так ретельно відстоюєте поправки, що могли зірвати голос через завантаженість голосових зв'язок. Така небезпека може чекати також і Нестора Шуфрича, тому що він дуже багато говорить щодо поправок.

Наступна ваша поправка 1765, пане Несторе.

ШУФРИЧ Н.І. Це наша відповідальність, наша робота. Але дякую за вболівання.

Я хочу звернути увагу, що в поправці 1763 пропонувалося виключити слова «і докази». Ми з колегою Німченком пішли далі і просимо вилучити весь абзац. Чому? Тому що це питання вже врегульовано в інших законодавчих актах і його відображення в «Перехідних положеннях» тільки ускладнить сам законотворчий процес і прийняття цього законопроекту в остаточній редакції. Тому ми вдячні нашим колегам за те, що вони підтримали нашу пропозицію і виключили відповідний абзац у повному обсязі. Це спростить прийняття цього законопроекту і дасть можливість уникнути втручання в інші законодавчі акти, норми яких діють на сьогодні.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Роз'яснення голови комітету щодо поправки 1765. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Це одна з поправок колег Німченка і Шуфрича, які наполягали на тому, щоб із законопроекту було вилучено зміни до чинних кодексів. Ми підтримали цю концепцію, оскільки коли ми готували цей законопроект, ще діяли старі закони. Після прийняття нових законів це питання там було якісно врегульовано, через те ми підтримали поправку колег Шуфрича і Німченка.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення. Не наполягає Нестор Шуфрич на голосуванні цієї поправки.

Наступна поправка 1766. Слово надається пані Бойко. Будь ласка.

ШУФРИЧ Н.І. Ще є поправка 1765.

ГОЛОВУЮЧА. Я перепрошую. Слово надається пану Шуфричу щодо поправки 1765. Будь ласка.

ШУФРИЧ Н.І. Дякую. Поправка 1765 кореспондується з поправкою 1758, вони аналогічні, але стосуються різних законів, якими вже врегульовано питання щодо процесу судочинства. Тому, виходячи з логіки попередніх наших поправок, ми звернули увагу законодавців на те, що ми можемо створити колізії, які ускладнять можливості використання обох законів та низки інших законів, якими це питання вже врегульовано. Щоб уникнути необхідності додатково вносити зміни до інших законів, ми подали відповідні пропозиції, у тому числі й поправку 1765, у якій ми просимо відповідний абзац виключити в повному обсязі.

Я вдячний нашим колегам, які з увагою і, сподіваюся, з повагою поставилися до нашої законодавчої ініціативи і виключили цей абзац.

Дякую за підтримку.

ГОЛОВУЮЧА. Судячи з того, що вашу поправку враховано, вони з увагою і повагою підтримали вашу поправку і виключили цей абзац.

А ми рухаємося далі. Пан Шуфрич не наполягає на голосуванні поправки, він лише наполягав на слові, щоб висловити позицію як автор цієї поправки.

Наступна поправка 1766 пані Подоляк. Ой, вибачте, пані Бойко. Це поправка пані Подоляк, але слово бере пані Бойко. Прошу.

БОЙКО О.П. Шановні колеги, поправка 1766 пані Подоляк тотожна до поправок 1759 і 1742. Вони слухні, у них висловлюється активна позиція щодо використання державної мови в судових процесах. Але їх було відхилено у зв'язку з тим (ще раз хочу повторити слова Миколи Леонідовича), що комітет ухвалив рішення після першого читання не вносити змін ані до Кодексу адміністративного судочинства, ані до Господарського кодексу, ані до Кримінального кодексу, ані до Цивільного процесуального кодексу. Саме тому цю поправку було відхилено. Тож я не наполягатиму на її голосуванні.

Щиро дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.

Будь ласка, пане Княжицький.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Я хотів сказати, що у зв'язку з прийняттям наступної поправки 1767 колег Німченка і Шуфрича комітет цю поправку відхилив. Комітет вирішив не вносити змін до Кримінального процесуального кодексу, при цьому брав до уваги статтю 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, згідно з якою одним з мінімально забезпечуваних державою прав є право обвинуваченого бути негайно і детально поінформованим зрозумілою для нього мовою про характер і причини обвинувачення, висунутого проти нього.

Суть особливостей КПУ в тому, що якщо держава підозрює когось у вчиненні злочину, то завдання держави – донести до нього суть обвинувачень. А якщо для цього потрібен перекладач, отже, він потрібен, і це має бути забезпечено незалежно від того, чи є підозрюваний громадянином України, чи він просто свідомо чи несвідомо не вивчив української мови і не володіє нею. Головна відмінність від інших кодексів тут полягає в тому, що на відміну від Цивільного процесуального кодексу або Кодексу адміністративного судочинства це не є приватною справою особи, чи хоче вона брати участь у судовій справі, чи ні, з огляду на примусовий характер такої участі держава не може позбавити особу захисту. Через те цю поправку було відхилено.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Я вам дякую за дуже ретельне роз'яснення позиції комітету щодо поправки 1766. Нагадую колегам, що пані Бойко не наполягає на голосуванні цієї відхиленої комітетом поправки.

Наступну поправку 1767 було враховано комітетом, але автор Нестор Шуфрич вимагає слова, щоб представити її сесійному залу. Будь ласка.

ШУФРИЧ Н.І. Дякую, пані головуюча. Я не вимагаю, а прошу слова, і така можливість мені надана Регламентом Верховної Ради України.

Логіка цієї поправки зрозуміла. Якщо ми виключили ті абзаци, які стосувалися Цивільного процесуального кодексу, Кодексу адміністративного нашого судочинства, то абсолютно логічно, що ми просимо виключити й інші абзаци та додаткові статті, які пропонується внести до «Перехідних положень», з тієї причини, що це вже врегульовано в інших законах, у тому числі й тих, на які зараз посилаються автори поправок. За всієї поваги до наших колег у них є можливість внести зміни до цих законодавчих актів, якщо вони вважають за потрібне, а не вносити відповідні зміни...

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, додайте 30 секунд, щоб завершити.

ШУФРИЧ Н.І. Ми пропонуємо уникнути колізії, коли таким законом пропонується внести зміни до інших законів, тому що потім редакція обох законів може піддатися корекції через неузгодженості. Тому ми й просимо наших колег скористатися своїм правом внести зміни до тих законів, до яких вони вважають за потрібне, але окремим законом, не використовувати «Перехідні положення» цього закону.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Коментар голови комітету. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Тут комітет керувався іншими причинами. Зміни до Кримінального процесуального кодексу не вносилися судовою реформою (попередня стаття також стосувалася внесення змін до Кримінального процесуального кодексу), не проходили Венеціанської комісії. У комітету були інші резони.

Якщо говорити про те, чому враховано цю поправку колег Шуфрича і Німченка, то не лише тому, що ми не вносимо змін до інших законів, ми їх якраз вносимо там, де є неузгодженості. Але в даному випадку неузгодженості немає, оскільки чинна стаття 29 Кримінального процесуального кодексу кореспондується зі статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Детально про це було сказано щодо попередньої поправки, я пояснив чому цю поправку колег Шуфрича і Німченка було враховано.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.

Наступна поправка 1768 так само народних депутатів Німченка і Шуфрича. Слово надається народному депутату Шуфричу. Будь ласка.

ШУФРИЧ Н.І. Дякую. Шановний доповідачу, мабуть, ми не зрозуміли один одного. Я наголошував саме на тому, що питання, яке було відображено в поправці 1766, уже було врегульовано в Кримінальному процесуальному кодексі. Воно абсолютно кореспондується з вимогою інших норм, які на сьогодні вже діють. Тобто необхідності вносити зміни до того, що вже діє і абсолютно кореспондується з вимогами багатьох законодавчих актів, недоречно. Якщо хтось має таке бажання, я ще раз підкреслюю, він не позбавлений такої можливості і може внести відповідні зміни до Кримінального процесуального кодексу. Така ініціатива не заборонена, таке право є в народних депутатів, і вони можуть цим скористатися. Ми вдячні за підтримку нашої поправки.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Коментар голови комітету. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Комітет, справді, погодився з авторами поправки, що немає необхідності вносити зміни до Кримінального процесуального кодексу. Але причини, як я вже говорив, інші, вони полягають у тому, що коли йде кримінальне провадження в кримінальному процесі можуть бути залучені і негромадяни України, які не володіють державною мовою. Те саме стосувалося, до речі, поліції, коли ми розглядали відповідну частину цього законопроекту.

Тому законопроект є абсолютно логічним і ті поправки, які, з точки зору членів комітету, відповідають і чинному законодавству, і логіці внесення змін до закону, враховано там, де вони потрібні, там, де ні – нас мотивували підтримати поправку колег Німченка і Шуфрича.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення. Я ще раз хочу звернути увагу глядачів, які зараз слідкують за дебатами щодо проекту Закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної», що до другого читання колегами з різних фракцій було подано понад 2 тисячі поправок. Більшість поданих поправок, у тому числі й опозиційними депутатами, комітет врахував, що говорить про надзвичайно ретельну роботу профільного комітету під час підготовки цього законопроекту до другого читання. Дуже сподіваємося, що такий ґрунтовний розгляд, коли ми йдемо за кожною поправкою, об'єднає зал, щоб підтримати цей законопроект.

Колеги, зараз ми зупиняємо розгляд поправок. Наголошую, що після перерви ми повернемося до поправки 1769 народних депутатів Німченка і Шуфрича.

Колеги, інформую вас, що до президії надійшла заява від двох фракцій – «Батьківщина» і «Самопоміч» – з проханням про перерву. Але наш колега Олег Березюк готовий замінити перерву заявою. Тому я прошу пана Княжицького повернутися на своє робоче місце.

Слово для заяви надається голові фракції «Самопоміч» Олегу Березюку. Будь ласка, пане Олеже.

БЕРЕЗЮК О.Р., член Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Дякую колегами з «Батьківщини» за перерву.

Шановні народні депутати, я зараз виступаю на прохання Бориславської громади. Протягом двох останніх років вона один на

один бореться з олігархічним, я вважаю, злочинним угрупованням, яке зловживає Бориславом, що стоїть на родовищі нафти і газу. Мало того, що абсолютно руйнується вся інфраструктура видобутку, переробки і використання надр України, мало того, що нищаться робочі місця і безробітні люди виїжджають за кордон, на сьогодні склалася катастрофічна ситуація з екологією внаслідок зменшення видобутку. Ріками тече нафта, а вчора при вимірі концентрації метану в каналізаційних колекторах цього міста концентрація становила 26 відсотків за 6 відсотків, які вважаються вибухонебезпечними.

Мене цікавить, де МНС, де губернатор, де Прем'єр-міністр? Ви що, тільки сьогодні про це дізналися? Про це волає міська рада, яка створила спеціальний орган, який слідкує за цим. Ви просто фізично знущаетесь з бізнесу на цій території, не даючи його розвивати. Золото витікає із землі і тече ріками! Але сьогодні це ще й загрожує життю і здоров'ю мешканців Борислава.

Я звертаюся до Прем'єр-міністра України: зараз і негайно треба втрутитися в ситуацію. Я звертаюся до губернатора Львівської області: може, вистачить займатися політикою, треба негайно втрутитися. Я звертаюся до МНС: треба захистити безпеку людей, які живуть у Бориславі.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за виступ.

Прошу цей виступ оформити як депутатське звернення на вимогу колеги Олега Березюка.

Шановні народні депутати, відповідно до Регламенту роботи Верховної Ради України я оголошую перерву в нашому засіданні до 16 години. Чекаю всіх о 16 годині в сесійному залі, ми продовжимо роботу над проектом Закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної» і розпочнемо з поправки 1769. Дуже важливо, щоб саме автори народні депутати Німченко і Шуфрич були в залі, бо це їх поправка.

Ранкове пленарне засідання Верховної Ради України я оголошую закритим.

Дуже дякую і до зустрічі за дві години.